

Havebladet

NR.1 / APRIL 2018

Kolonihaveforbundet

**TEMA: SÅTID OG
FORKULTIVERING**

**Urter der
spurter**

**Velkommen
til DialogNet**

Læs også: Nyt fra Kolonihaveforbundet / Guide: Lille naturstensterrasse

Støjsvag & let havepleje

Skan QR-koden og
se filmen Compact
batteriserie

www.stihlbatteri.dk

med **STIHL**® batteriserier

Med STIHL batteri-serier får du alt, hvad der forventes af et høj kvalitetsprodukt.

Skulle du mod forventning ikke være tilfreds med maskinen indenfor en uge, kan du levere den tilbage og købe en anden, eller få pengene refunderet. (Gælder ved køb af maskine til maksimalt kr. 7.995,- inkl. moms).

Lithium-Ion
COMPACT -serien

Et batteri passer til alle maskiner i serien

Af Preben Jacobsen / Forbundsformand

Lederen

Kolonihaven er populær som aldrig før. Der kommer mange nye kolonister til hvert år og mange bliver hurtigt en del af det fællesskab, der er en vigtig del af at være medlem af en haveforening. For de fleste er det en god oplevelse, men det kan også blive en katastrofe, hvis man ikke har undersøgt, hvad det er at være kolonist.

Forståelse er vigtig

Det er vigtigt at man forstår hvad en kolonihave er og hvilke begrænsninger der ligger i at være medlem i en haveforening under Kolonihaveforbundet. Du må ikke bo i din kolonihave hele året, der er regler for hvor stort du må bygge. Der er ikke regler for hvor dyrt, du må bygge og det er her, det ofte går galt. Som medlem af Kolonihaveforbundet er du ved salg underlagt Kolonihaveforbundets vurderingsregler, der er baseret på maksimumpriser. Inden du går i gang med at bygge, er det derfor vigtigt, at du undersøger hvilke tilladelser du skal have, før du kan begynde at bygge og hvad du kan sælge til, hvis du skal sælge. Vi ser desværre tilfælde, hvor folk mister rigtig mange penge ved salg fordi de har bygget for dyrt.

Fokus på kommunikation

Det er ingen hemmelighed, at mange medlemmer føler, at der kan være meget langt fra dem og Kolonihaveforbundet og til de beslutninger der træffes. Derfor besluttede hovedbestyrelsen sidste år blandt andet, at vi skal arbejde på at forbedre kommunikationen i vores organisation.

Den opmærksomme læser vil konstatere, at Havebladet har fået nyt design og er blevet mere

læsevenligt; det er dog ikke kun Havebladet, der er har ændret sig i forbindelse med årsskiftet. Som det fremgår af artiklen på side 6-7, har vi skiftet hjemmeside, medlemssystem og ny platform for vores vurderingssystem. Det har været et kæmpearbejde, at få de tre ting til at arbejde sammen og jeg vil gerne her takke både vores forbundskontor og alle de tillidsfolk, der har været med til at gøre det muligt.

Med vores nye DialogNet, Havebladet og vores nye medlemssystem har vi oprustet vores kommunikationsniveau og får bedre mulighed for at komme i kontakt med vores medlemmer ude i foreningerne. Bedre kommunikation er nødvendig, hvis vi skal være i kontakt både med de enkelte foreninger og med de menige medlemmer - det er vigtigt både at høre og blive hørt og det er en styrkelse af vores organisation.

Lykkes det, er jeg sikker på, at vi vil se en større interesse fra medlemmerne til at deltage i foreningslivet og søge indflydelse. Men husk at DialogNet ikke gør det alene - vi skal bruge det.

Kongresår

2018 vil blive et travlt og spændende år. Kolonihaveforbundet afholder sin 33. kongres i Odense i september måned.

Vi har brugt meget tid på at arbejde med medlemsindflydelsen og det er især i et kongresår interessant, for det er på kongressen at vores delegerede kan gøre deres indflydelse gældende og være med til at fastlægge Kolonihaveforbundets kurs for de næste 3 år. Husk at indflydelsen starter i egen haveforening og kræver, at man møder op på generalforsamlingen og tager ansvar.

God arbejdslyst!

Efter en fugtigt vinter kom sneen og frosten til os samtidig med at kalenderen viste, at foråret var startet. På trods af den dårlige start varer det sikkert ikke længe, før livet vender tilbage i vores haver efter vinterdvalen og vi er i fuld gang med alle de projekter, vi vanen tro har planlagt i løbet af vinteren.

KOLONIHAVE
FORBUNDET

FORBUNDETS HOVEDKONTOR OG REDAKTION

Smødeholm 13 C, 2. th.
2730 Herlev
Tlf. 38 28 87 50
info@kolonihave.dk
www.kolonihaveforbundet.dk

KONTORETS TELEFON- OG ÅBNINGSTIDER

Mandag-torsdag ... 10-15
Fredag 10-13

ANNONCEKSPEDITION

Vendemus ApS
Tlf. 72 22 70 80
jan@vendemus.dk
www.vendemus.dk

NU UDKOMMER HAVEBLADET KUN I HAVESÆSONEN

Portoudgiften er blevet mere end fordoblet i 2018. Det mærker alle foreninger, når de skal udsende breve og indkaldelser. Tilsvarende lider mange danske magasiner og blade under prisstigningerne, og Havebladet er desværre ingen undtagelse. Indtil nu har porto kostet os 400.000 kr. for de fem Haveblade årligt.

Prisen steg til 900.000 kr. i 2018.

Derfor har Kolonihaveforbundets forretningsudvalg besluttet at reducere Havebladet i antal. Fremover vil vi udsende 4 (og ikke 5) blade i havesæsonen, der går fra april til oktober.

Ditte Jensen

INDHOLD

- 4 Lederen
- 6 DialogNet
- 8 Hamamelis
- 10 Morfars prydhave
- 12 Medicinhaverne i Tranekær
- 14 Lille naturstensterrasse
- 15 Astrids have
- 16 Stauder til afskæring
- 18 Gode bøger
- 19 Blomsterkunst: Ikebena
- 20 Aktiv i haven
- 23 I forbifarten
- 24 Til haven
- 28 Buksbom
- 30 **Tema:** Såtid i køkkenhaven
- 32 **Tema:** Forkultivering trin for trin
- 35 Så er det forår
- 36 Urter der spurter
- 38 Den grønne telefon
- 39 Valske bønner
- 40 Den syge side
- 41 Havebladets ABC
- 41 Krydsord
- 42 Kolonihavejura
- 43 Værd at besøge
- 44 Det internationale kolonihaveforbund
- 45 Forbedringer af det internationale samarbejde
- 46 KÆK
- 47 Nyt fra Kolonihaveforbundet
- 48 Set og hørt

FORSIDEBILLEDE

Grethe Bjerregaard

REDAKTION

· Forbundsformand
Preben Jacobsen
(ansvarshavende)
· Grethe Bjerregaard
(redaktør)
· Hovedbestyrelses-
medlem Ole Michél

TILKNYTTET REDAKTIONEN

· Hovedbestyrelses-
medlem
Preben Sørensen
· Landskabsarkitekt-
erne Ole Stattau og
Hans Preisler
· Direktør Ditte Jensen

ANSVAR

Hvor intet andet er
nævnt er illustrationer
af artiklens forfatter.
Redaktionen påtager
sig intet ansvar for
stof, der indsendes
uopfordret til Have-
bladet.

LAYOUT OG TRYK

Novagraf A/S
Eftertryk er ikke tilladt

OPLAG

Ca. 40.500

ISSN

0017-8497

REDAKTIONELT STOF FRA FORENINGERNE TIL HAVEBLADET 2/2018

Udbedes til
redaktionen senest
12. april 2018.
Havebladet 2/2018
udkommer primo
juni 2018.

Velkommen til Kolonihaveforbundets

Vi opruster kommunikationsniveauet i hele Kolonihaveforbundet, og vi er glade for at kunne fortælle dig, at du har adgang til Kolonihaveforbundets DialogNet.

1. Hvordan går jeg på DialogNet?

Du finder DialogNet ved at gå på vores hjemmeside: kolonihaveforbundet.dk. I øverste, højre hjørne af hjemmesiden finder du "LOG IND".

2. Sådan logger du ind

Første gang du går på DialogNet, skal du bruge: Dit medlemsnummer som brugernavn og (folkeregister)postnummer som adgangskode. Hvis du ikke kan huske dit medlemsnummer, kan du kontakte din bestyrelsesformand, der har adgang til medlemslisterne.

3. Hvordan finder jeg rundt på DialogNet?

DialogNet er opbygget som et stisystem. Du kender det sikkert fra din egen computer, hvor dine mapper på skrivebordet har undermapper, som indeholder dokumenter. DialogNet er opbygget efter samme princip.

4. Menulinjen

I bunden af forsiden finder du en **menulinje**. Den retter sig mod Kolonihaveforbundets mange roller. Der er: medlemmer, bestyrelser, vurdering, udvalg, konsulenter, kalender, forenings..., nyheder og kontakt. Som kolonist vil indholdet under **medlemmer** være særligt rettet mod dig, men du kan sagtens læse det meste indhold under **bestyrelser** eller undersøge, hvad vores mange **udvalg** laver. DialogNet er for hele forbundet. Alle typer medlemmer har adgang, men hvis man har en rolle som for eksempel formand eller vurderingsmand, har man adgang til mere arbejdsrelateret indhold end andre.

Mødestedet
for alle medlemmer
af Kolonihave-
forbundet

Vi er Danmarks største fællesskab
af kolonihavefolk

400 HAVEFORENINGER OG 40.000 MEDLEMMER

Af Iben Sandra Svensson /
Kommunikationsmedarbejder,
Kolonihaveforbundet

DialogNet

DialogNet

er det sted, du kan holde dig opdateret på de seneste nyheder, finde vejledninger til salg, få overblik over, hvad du får for dine kontingentpenge, finde regler og meget andet.

- 5.** Over menulinjen ligger fire bokse med skiftende billeder. Boksene henter indhold fra den mappe du har valgt, så når du fx trykker på den største boks til venstre i billedet kommer du til mappestrukturen for **medlemmer**.

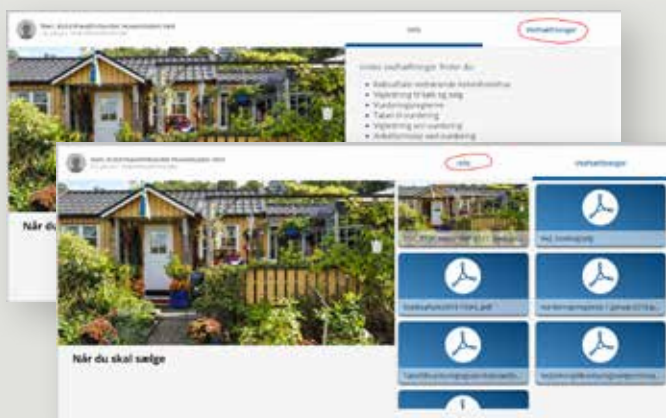

6. Valg af mappe og artikler

Når du har valgt en mappe, fx **Medlemmer**, kan du vælge det emne, du ønsker at læse mere om. Tallet i den firkantede boks viser hvor mange artikler, der er om emnet. Vælger du fx **Ved salg**, kan du vælge **Når du skal sælge** eller **Tinglysning**.

- 7.** Hvis du har valgt **Når du skal sælge**, får du info om emnet og ved at trykke på **Vedhæftninger** kan du se og downloade det ønskede dokument. For at vende tilbage til info om emnet trykker du på **info**, der står til venstre for **vedhæftninger**.

DialogNet på din telefon

For at få adgang til vigtige informationer eller dokumenter, når du er i haven, tilbyder vi også DialogNet som en app. Du kan downloade app'en til din telefon og tablet.

Du finder app'en på Google Play eller App Store på din telefon eller tablet. Indtast **DialogNet kolonihaveforbundet** i søgefeltet og tryk på **hent**, når du har fundet den frem.

DialogNet under stadig udvikling

Dette er DialogNet i sin nuværende helhed. Det er vores ønske, at du skal kunne finde relevant information for den situation, du står i, og at det på sigt bliver det værktøj, vi alle bruger for at kommunikere med hinanden på tværs af haveforeninger, kredse og forbundskontor.

DialogNet er nyt og under udarbejdelse, så du vil opleve, at der kommer mere indhold til og at noget andet ændrer sig. Du skal dog vide, at vi arbejder hårdt på at få det hele til at blive i bedste kvalitet.

Velkommen til DialogNet.

Vi glæder os til, at du tager det i brug.

1. *Hamamelis x intermedia* 'Feuerzauber'.
2. Efterårsløv.
3. Gul trolldnød.

Udvalget af træer og buske er i dag så stort og vidt favnende, at det er muligt at finde noget der lige passer til det sted man vil beplante.

Af Carsten Juul / Konsulent i Århuskredsen

Hamamelis

Træer og buske der passer til haverne

Med passende træer og buske undgår man at være nødt til at foretage en beskæring, der kan gøre plantens vækst unaturlig og direkte ødelægge formen.

Succeskriterier

For mig er der nogle punkter, som gør træer og buske til succes i en koloni-have:

1. Passende endelig størrelse, så man ikke behøver beskæring, der ødelægger den naturlige facon.
2. Blomstring, der er det første man lægger mærke til. Udspringet kan næsten udgøre en blomstring. Blomster tiltrækker insekter, som fremmer bestøvning i hele haven og dermed også fugle.

3. Bær- og frugtsætning, som giver spændende farver i sensommeren og om efteråret. Det tiltrækker også dyr og fugle.
4. Høstfarver, der er de farver som giver de ekstra pluspoint, vi har behov for lige før haven lukkes ned.

Hamamelis - Trolldnød

Hamamelis er en busk, der fortjener meget mere opmærksomhed og udbredelse. Det er en plante, der ikke kræver ret meget og så er den både spændende og smuk.

Jordbunden: Jordbunden bør være let fugtig og luftig, gerne iblandet lidt sand eller spagnum. Planten vil dog også kunne trives i almindelig god havejord.

Væksten: Grenene er opadrettede

hvilket giver den en vase- eller skålformet facon.

Bladene: Bladene er ægformede til elliptiske og meget regelmæssige og sunde. Bladene får en meget smuk orange til rød høstfarve.

Blomsterne: Blomsterne kommer alt efter art og sort fra december - marts og findes fra gul over orange til rød. Blomsterne har ofte en fin, sart duft.

Frugterne: Frugterne er tykskaldede, nøddelignende og åbner sig med et højt knald, derfor navnet trolldhassel.

Sorter: **Bedste gule sorter:** *Hamamelis x intermedia* og *Hamamelis x intermedia* 'Arnold Promise'.

Bedste røde sorter: *Hamamelis x intermedia* 'Diane', *Hamamelis x intermedia* 'Feuerzauber', *Hamamelis x intermedia* 'Feuerwerk' og *Hamamelis x intermedia* 'Orange Beauty'.

Fra **DRØM** til virkelighed

Vi er specialister i nye kolonihavehuse og fritidshuse bygget efter **DINE ønsker**

PRIS EKSEMPEL

	MEDBYG	FÆRDIGBYG
45m ²	254.995	392.995
50m ²	268.995	412.995
55m ²	285.995	435.995
60m ²	290.995	444.995

BESKRIVELSE

Fundament:	Punkt fundament
Isolering loft:	200 mm
Gulv:	150 mm
Vægge:	150 mm
Excl. Køkken og bad.	

SE MERE PÅ VOR HJEMMESIDE
WWW.COMBIGRUPPEN.DK

Vi er klar til at komme med et overslag på dit projekt, kontakt os for en uforpligtende snak.

RING 25 85 69 11

Af John Henriksen / Fhv. slotsgartner

Morfars prydhave

DE FØRSTE BLOMSTER I PRYDHAVEN

På nuværende tidspunkt er risikoen for sne og kulde ikke forbi endnu. Omvendt kan du godt begynde at lave decideret forårsarbejde. Hav altid plastic og aviser parate til at dække de nye sarte planter til med. Så kan du relativt let undgå at de første udplantede forårsplanter lider unødigt skade. Du kan godt på nuværende tidspunkt udplante forskellige stedmoder, primula, forglemmigej og lignende, der alle tåler let frost. De kan evt. plantes ud om efteråret som småplanter.

plænen ca. en gang om ugen kan du undlade at rive plænen over efter hver klipping og du kan spare på kunstgødningen. Det er ellers meget almindeligt at drysse 2-3 kg kalksalpeter pr. 100 m² plæne i april. Det skal kun ske i regnvejr eller hvis plænen er meget meget fugtig; drysser du kalksalpeter ud når plænen er tør, risikerer du svindningsskader. Plænen kan blive helt brun, og det er ikke noget kønt syn. Der går let nogle uger inden plænen ser helt normal ud igen.

I begyndelsen af april begynder det for alvor at krible i fingrene; nu skal der for alvor ske noget i morfars prydhave, men, men, men, men husk lige at holde øje med vejruddsigten.

Forårsbeskæring

Lige nu går jeg altid alle mine buske grundigt efter for evt. at konstatere om der er planter som har taget skade af vinteren. I mange tilfælde kan der måske ses mindre grenpartier som har fået mindre frostska-der. De kan klippes af. En af mine yndlingsplanter, sommerfuglebusken, klipper jeg normalt altid helt ned, så bliver den ikke så kraftig og dominerende.

Jeg har lært at det er en god ide at drysse lidt NPK gødning omkring den nedklippede plante på samme måde som man drysser salt på en fedtemad. Det gør jeg altid og det giver hurtig vækst og større frodighed.

Græsplænen

Lige nu er græsklipningen i fuld gang. Sørg altid for at knivene er slebne og rene. Undlad altid at klippe med meget kort klippehøjde. En klippehøjde på ca. 3 cm er altid passende i begyndelsen af klippesæsonen og du kan altid sætte klippehøjden ned. Hvis du klipper

Spar på vandet

Prisen på vand er efterhånden blevet en stor post på havebudgettet, m³ priserne stiger voldsomt i disse år, så du kan gøre mange fornuftige ting for at reducere forbruget.

1. Vand aldrig i fuld sol. På en varm, solrig dag kan du meget let miste ca. 50 % af vandmængden ved fordampning. Vand altid om aftenen hvis der er behov for vanding.
2. Lad være med at klatvande. Stik fingeren i jorden for at mærke om jorden er tør. Er dette ikke tilfældet så spring evt. en dag over.
3. Lær at se tegnene på at planterne mangler vand. Vandmanglen viser sig ved at bladene og skuddene bliver slappe og hænger. En decideret udtørring skader planterne meget og kan få dem til at tørre helt ud og dø. Hvis dette sker kan du ikke redde planterne. Hvis du er så uheldig at en plante er ved at dø, er det bedste du kan gøre at smide hele planten ned i en spand med vand og lade den ligge her i en times tid.

Med disse gamle og gennemprøvede gartnerfif ønsker jeg alle en rigtig god havesæson 2018.

Chaenomeles japonica er en meget dekorativ lille busk som blomstrer i juni. Fås i forskellige højder og kan blive 80-90 cm. Får sure, små frugter som er meget velduftende.

VELKOMMEN

TIL EN VERDEN AF MULIGHEDER

Vi byder foråret velkommen med gode tilbud

Sølund Huse har mange flotte havehuse og pavilloner til hjemmehaven eller kolonihaven.

For os er kvalitet og service en naturlig del af vores hverdag. Så trygheden og nydelsen kan blive din hverdag.

Nyd det

- duften af nyslået græs
- en kop friskbrygget kaffe
- dit eget orangeri
- varmen bag de smukke vinduer
- et sted, hvor tiden står stille
- en pause fra hverdagen
- en god bog i ro og mag

Ta' forskud på de lange, lune sommeraftener med et havehus eller en pavillon.

PAVILLONER : GARAGE/CARPORT : REDSKABSHUSE : HAVEHUSE

MANDAG-FREDAG KL. 8:00-16:00 : LØRDAG KL. 10:00-12:00 : INFO@SOLUNDHUSE.DK : WWW.SOLUNDHUSE.DK

S Ø L U N D

SØLUND HUSE : OVERBY SKOVVEJ 3 : 8732 HOVEDGÅRD : TLF.: 75 66 28 75

MEDICIN- HAVERNE I TRANEKÆR

I 2008 fostredes for første gang ideen om at lave en række haver med fokus på planter, der kendes som medicinplanter. Arbejdet er løbende fortsat med færdiggørelse af de seks 800 m² store temahaver, der er omsluttet af et arboret.

Af Grethe Bjerregaard / Redaktør

Egentlig er medicinhaveerne en udløber af langlandske landmænds tanker om at finde nye produkter, som man kunne tage op. I 2009 tegnede Jann Poulsen, kendt som konsulent i Kolonihaveforbundets Sydøstfyns kreds, masterplanen for haverne, der nu er ved at være færdiganlagte. I dette nummer sætter vi fokus på haverne og på planter, der påvirker åndedræt og kredsløb. I de kommende numre fortæller vi om nogle af de øvrige havers temaer.

Velkommen til Medicinhaverne

En stor del af den moderne medicin bygger på stoffer, man har fundet i planter. Derfor er det en god ide at lave en lille botanisk have med nogle af de planter, som man fra gamle dage har kendt som medicinplanter.

Jann Poulsen, kendt som konsulent i Kolonihaveforbundet, har tegnet medicinhavernes masterplan.

HAVETEMAERNE

Have 1

Åndedræt og kredsløb samt dufthave, færdig i 2011.

Have 2

Urin- og kønsveje samt elskovsplanter, færdig i 2013.

Have 3

Fordøjelse, stofskifte og ernæring samt snapseurter, færdig i 2015.

Have 4

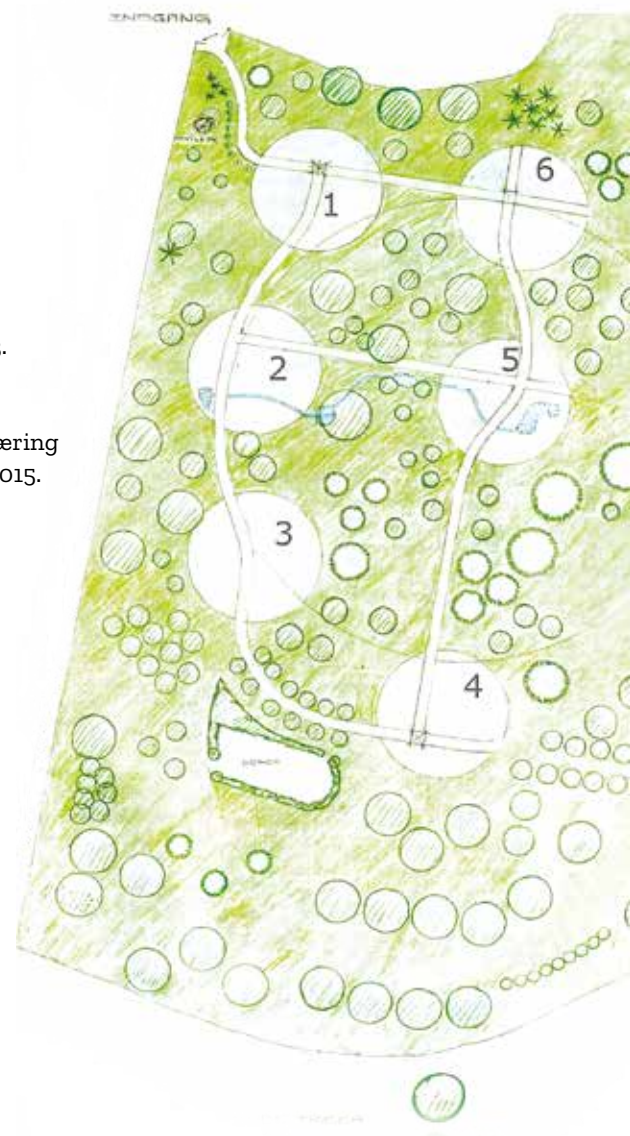
Infektion og immunsystem samt Hildegard af Bingen, påbegyndes i 2018.

Have 5

Nervesystemet og bevægeapparatet samt meditationshave, færdig og indviet i 2017.

Have 6

Sanseapparat samt kosmetiske planter, påbegyndes?

ÅNDEDRÆT OG KREDSLØB SAMT DUFTHAVEN

Broget gedebblad

Lonicera aureomarginata

Broget gedebblad tilhører den duftende del af haven for åndedræt og kredsløb samt dufthaven. Denne have har haft nogle år til at udvikle sig og planterne har etableret sig godt. Broget gedebblad kan blive flere meter høj og op til et par meter i bredden, så den kræver plads. Den blomstrer fra sommer til efterår med smukke, hvide, velduftende blomster, som man kender det fra gedebbladslægten.

Timian

Thymus

Hvor mange af os tænker egentlig på at timian (*Thymus*) egner sig til ret meget andet end at krydre sammenkogte retter, iblanding i te og brug i haven som meget dekorativt bunddække. Sådan er det slet ikke. Den har nogle indholdsstoffer, der kan bruges som medicin mod fx kighoste, diarre mv. Blandt meget andet kan den også bruges til omslag på sår, der vanskeligt heles.

LILLE NATURSTENTERRASSE

Små natursten, også kaldet pigsten/knoldebrosten, er igen blevet en trend. Det er en sten, som der er mange anvendelsesmuligheder i, og så er de lette at få fat på.

Stenene kan være smukke at se på, de kan variere i farven og så holder de for evigt, men ikke mindst er de lette at arbejde med, omend det kan være et hårdt og tungt arbejde.

Lille stenterrasse

I denne artikel beskrives, hvordan man let kan anlægge en lille stenterrasse på 4 m² i sin have.

1. Man starter med sætte vandrette snore op, hvor terrassen skal være. Snorene skal være i terrassens færdige højde.
2. Dernæst graves 20-25 cm jord af i dybden indenfor snorene.
3. Dernæst lægges ca. 10 cm stabilgrus ud, som jævnes og stemples godt til. Dette gøres for at opnå et solidt bærelag. Ovenpå stabilgruset lægges et 7-8 cm lag sand på, som ligeledes rettes af og stemples.

Når man lægger natursten som liggeflade vil det altid være en god ide at omkranse stenene med en kantsten for at holde på både sand og sten, så de ikke skrider. Dette kan gøres på mange måder.

Det vil være ideelt at bruge naturlige materialer til dette formål, så man bevarer den samme stil. Det kan være store natursten, granitkantsten eller som i dette tilfælde gamle brugte Brosten.

Disse sættes lige indenfor snoren i snorhøjde og gerne i tørbeton (cement og sand blandet), så de kommer til at stå godt fast.

Noget om pigsten

Selve pigstenene stilles der kun få krav til. Det må ikke være flintesten eller kalksten, da de ikke tåler at blive slået på og det kan hænde, at de revner eller flækker i frostvejr. En god ide er også at finde og håndsortere dem i nogenlunde samme størrelse, så de er til at holde i en hånd. Det anbefales at anvende dem i størrelsen fra 7-8 cm og til ca. 20 cm i diameter. Stenene må gerne

have en lidt flad side og ikke være for skarpkantede.

Noget om sætning af sten

Det er vigtigt, når man sætter stenene, at de som tommelfingerregel helst skal gå lige så meget ned i jorden, som de bliver synlige over jorden; på den måde er de mere stabile og kan tåle mere belastning og vrid.

Stenene skal sættes helt tæt og hamres på plads med en pikstenshammer eller evt. en lille muggert gerne med gummihoved påsat. De skal sættes med en højde på ca. 0,5-1 cm højere end kantstenene i første omgang og når alle stenene er lagt, lægger man et langt bræt hen over stenene og banker dem på plads, så de ender med at ligge med en jævn og plan overflade. Til sidst skal man fuge/fylde hullerne op mellem stenene med groft sand eller noget stenmel, som holder godt på stenene og giver en mere hård overflade. Dette fejes på plads og vandes godt ned over flere omgange.

Som vist på billedet kan en sådan terrasse have mange formål. I dette tilfælde er der lavet et lille bålsted til børnene med en lille fordybning til brænde og med et par birkestammer som skamler. Den kan også sagtens rumme et lille cafésæt eller en bæk i stedet.

Det er kun fantasien og kreativiteten der sætter grænser for form og anvendelsesmuligheder.

Tendensen, hvor vi igen anvender natursten til terrasser og højbede som kantsten og til støttemure, er igen vendt tilbage til haverne.

ASTRIDS Have

– OM AT VÆRE LIDT FOR TIDLIGT UDE

Vi har købt jord og forspiret løg, chili og de årligt tilbagevendende græskarkerner, der selv efter flere års forsøg endnu aldrig har resulteret i et hjemmelavet græskar til Halloween. Der er desværre ikke vindueskarme nok til at spire frø i mere lige nu, men så snart det bliver varmt nok, tager vi drivhuset i brug.

Når først man står og roder med jord og skriver små skilte til at sætte ved, så er det svært ikke at komme i forårshumør. Vi fik helt lyst til at komme i haven og se, hvor galt det egentlig stod til med køkkenhaven, der jo aldrig nåede at få en kærlig efterårsbehandling.

Hele familiens projekt

I år kommer Astrids brødre til at deltage mere i havearbejdet. Den yngste har netop lært om miljø og bæredygtighed i skolen, så han er klar på at så en mængde grøntsager, som vi skal spise til stegte græshopper i stedet for kød. I skolen lavede de græshopper over bål og det var et overraskende velsmagende hit, som vi afgjort skal prøve herhjemme også, i første omgang over komfuret.

Den ældste har ikke yttret større ambitioner på klimaets vegne, han vil bare gerne tjene lomme penge nok til at få sig en hund. Uanset hvilke motiver, der styrer virkelysten, så bemærker jeg med glæde, at motivationen til at bidrage med havearbejdet er høj. Dog ikke så høj, at de havde lyst til at tage med derud allerede i vinterferien!

Første besøg i haven

Jeg lokkede Astrid med, fordi vi kørte i bil derud og hun kunne sidde og læse på vejen. Hun er i gang med en bog, der er så spændende, at den er med alle vegne, hvor hun kan snige sig til at læse et par sider. Jeg havde en plan om lidt forårsklargøring af haven. Fjerne visne planter og grene, hvad der nu gav mening, når vi kom derud. Det var bidende koldt og blæsende, da vi gik fra lejligheden og ned mod bilen, men jeg var ikke bekymret. Vi har flere gange oplevet, hvordan vinden på magisk vis har lagt sig og man har kunne høre fuglene synge, når vi er trådt ned ad trappen til haveforeningen. Sådan blev det ikke denne dag. Der var hverken vindstille eller fuglesang, da vi nåede haven.

En flise havde løftet sig, så havelågen var umulig at åbne. Her var et vigtigt punkt til listen over forårets gøremål. Ellers lignede alt heldigvis sig selv.

Af Tina Baungaard Nielsen

Det er i skrivende stund stadig vinter ifølge kalenderen, men vi er så småt begyndt at se frem mod foråret.

Det lune drivhus

Sidste sommer satte vi en solcelleventilator på husets bagvæg, som vi havde håbet på, også kunne være til nytte om vinteren. Kombinationen af en vinter med masser af gråvejr og lidt for høje træer i baghaven har dog betydet, at den ikke har kunne holde huset fri for fugt. Det er nok også fordi vi ikke er lykkedes med at komme derud ofte nok i løbet af vinteren og fylde olie på varmeapparatet. Det blev sat til at holde huset på et minimum af 4-5 grader, men den er løbet tør, hver gang vi kommer derud, så der var både koldt og klamt i huset.

Mens jeg stod og overvejede, om det kunne betale sig at fylde olie på igen, forsvandt Astrid udenfor. Jeg fandt hende i det lille drivhus, hvor hun havde sat sig til rette med sin bog. Det lille drivhus, med den glemte chiliplante viste sig at være det varmeste sted i haven. Jeg tog et par billeder af hende og lagde telefonen i lommen. Det var hundekoldt, så der var ingen lyst til at rode med hverken grene eller visne planter.

Jeg overvejede at tage et par billeder af haven, som den tog sig ud i det grå vintervejr, men telefonen var gået død i lommen på grund af kulden. Det afgjorde sagen. Vi skulle hjem igen, og det i en fart. Jeg fik Astrid ud af drivhuset og vi forlod haven med et brætspil under armen. Det var endnu ikke blevet kolonihavevejr for denne familie.

Da vi kravlede over havelågen, så vi et par gule erantis kigge frem midt i alt det visne. Det var lige om hjørnet, foråret.

"Vi skulle hjem igen, og det i en fart"

Stauder til afskæring

Stauder er meget forskellige, svagt voksende/kraftigt voksende, høje/lave og ikke mindst forskellige med hensyn til behov for sol/skygge samt vand. Generelt kan man dog sige, at stauder ikke bør plantes enkeltvis men gerne 3, 5 eller flere sammen. Større flader giver god fornemmelse af farverne og et roligt indtryk i haven.

Man kan fint have et par rækker af afskæringsstauder i køkkenhaven og man kan til enhver tid lave en smuk buket af afskæringsstauder fra haven til bordet eller som gave.

Stauder er urteagtige, flerårige planter, der hvert efterår forsvinder fra jordens overflade for derefter næste forår igen at dukke op med fornyet vækstkraft.

Veronica longifolia
LANGBLADET ÆRENPRIS

Jordbund: Næringsrig jord
Lysforhold: Fuld sol til halvskygge
Formering: Deling
Plantetæthed: 6 planter pr. m²

De friskgrønne blade sidder tæt på stilkene. Blomsterne kommer fra juni til september og sidder i akslignende blomsterstande. *Veronica* fås i mange farver, men de blå nuancer er at foretrække.

Af Erling Steen Mikkelsen / Konsulent i Holstebro, Herning og Ikastkredsene og Carsten Juul / Konsulent i Århuskredsene

Eryngium alpina
MANDSTRO

Jordbund: Let og porøs jord
Lysforhold: Fuld sol
Formering: Friske frø
Plantetæthed: 6 planter pr. m²

Bladene er få og grundstillede. Blomsterne kommer på ca. 75 cm lange stilke og de sidder i en afrundet, kugleformet cylinder omkranset af fine, men stikkende, bægerblade. De smukke blå blomster kommer i juli - august. Velegnet både til afskæring og tørring.

Alstroemeria
INKALIJJE

Jordbund: Veldrænet god havejord
Lysforhold: Fuld sol til halvskygge
Formering: Deling eller friske frø
Plantetæthed: 6-8 planter pr. m²

Bladene, der er frisk grønne, sidder på 60 - 80 cm høje stilke. De endestillede blomster sidder i åbne klaser og kommer i august-september. *Alstroemeria* er rigtig god til afskæring. Findes i mange især pastelfarver.

Crocsmia
MONTBRETIA

Jordbund: Almindelig havejord
Lysforhold: Fuld sol til halvskygge
Formering: En knoldvækst som deles
Plantetæthed: 10 planter pr. m²

De friskgrønne blade er lange, knivformede og let overhængende. Blomsterne, der sidder for enden af tynde stilke, er rørformede og ensidige. Planten bliver ca. 80 cm høj. Blomsterne kommer i juli - september. Montbretia findes i røde og orange nuancer.

Erigeron
HYBRID - BAKKESTJERNE

Jordbund: Alle jordtyper
Lysforhold: Fuld sol
Formering: Deling tidligt forår
Plantetæthed: 6 planter pr. m²

Bladene danner tuer. De asterslignende blomster kommer i juni-juli på ca. 60 cm høje stilke. Findes i mange smukke farver. Blomsterstilkene klippes af efter blomstring. Bør deles jævnlgt.

Liatris spicata
PRAGTSKÆR

Jordbund: Let men ikke tør jord
Lysforhold: Fuld sol til halvskygge
Formering: Frø eller deling
Plantetæthed: 6 planter pr. m²

De 1 cm brede blade vokser i tuer. Op af tuerne kommer de stive blomsterstilke, den første del med smalle blade; stilken slutter med en akslignende blomsterstand, der springer ud fra oven og nedad.

Astrantia major
STJERNESKÆRM

Jordbund: Næringsrig
Lysforhold: Fuld sol til halvskygge
Formering: Frø eller deling
Plantetæthed: 6 planter pr. m²

Løvet er grønt og frodigt. Blomsterne kommer i juni og hvis man klipper stilkene af efter blomstring, fortsætter blomstringen til ind i september. Passer sammen med alle andre stauder.

gode bøger

NORDISKE HAVER

Claus Dalby

Klematis

368 sider for 399.95 kr. (vejledende)

NORDISKE HAVER

Vi kender efterhånden Claus Dalby for hans mange flotte havebøger og fra fjernsynet mm. som en passioneret plantedyrker. Nu har han så udgivet en bog om nordiske haver og her røber han, at det ikke alene er blomsterne og planterne, der trækker. I Nordiske haver besøger vi 25 haver i Norden fra syd til nord, faktisk helt op til polarcirklen og vi kan se, hvordan klima og den omliggende natur er afgørende for havernes udformning. Claus Dalby lægger udover planter og blomster vægt på stedets atmosfære og stemning. Det er et plus, hvis have og hus udgør et samlende hele og her tæller skure, væksthuse og havemøbler med. Det er havens design og planternes samspil, der tæller. Bogen er fyldt med fantastiske og smukke billeder med mængder af blomster, selvom vi nærmer os polarcirklen.

SYLTEDRONNINGEN

Helena Greystone

Koustrup & CO

176 sider for 248 kr. (vejledende)

SYLTNING

Syltedronningen Helena har en mission. Hun vil gerne have alle til at sylte, fordi syltning er en livskvalitet. Vi får her en moderne udlægning af tidligere tiders syltning, der havde til formål at sikre forråd af syltetøj vinteren over. For smagens skyld bruger Helena mindre sukker og mindre portioner. Moderne syltning er et håndværk. Bogen indeholder 54 opskrifter (de 6 dog leveret af andre) på syltet tilbehør til både morgenmad, brunch, frokost, eftermiddagsmad og aftensmad. Navnet syltedronningen fik hun da hun vandt Politikens syltekonkurrence i 2013 og hun har siden fået flere priser. Der er ingen ende på fantasien og hvad der kan bruges, f.eks. grantræskud! Let forståelige opskrifter, gode billeder og til sidst et afsnit om det praktiske: køkkenudstyr, sylteglas og de små fif. Så se at komme i gang: Alle kan sylte alt – alle skal sylte.

SÅDAN SKABER DU DIN HAVE

Dorthe Kvist

Koustrup & Co i samarbejde med Haveselskabet.

220 sider for 248 kr. (vejledende)

SKAB DIN EGEN HAVE

Alle drømmer om en spændende have, men hvordan? Når man spørger folk om, hvad haven skal indeholde, er der ingen ende på ønskerne. Hyggelige rum, rum til spising, afslapning, meditation, sport, til at gemme sig i, til at geare ned og lade op i. Men også med plads til grøntsager, blomster og til gæster. Det er Dorthes erfaring. Ønskerne er mange, pladsen i kolonihaven er lille, så hvordan? Haven er ligeså vigtig for os som vores bolig og den skal selvfølgelig være ligeså lækker og afspejle vores personlige stil. Bogens tre hovedoverskrifter er: Havens rum, hvordan skaber du rum og til sidst årets gang. Her er mængder af gode tips, ledsaget af fine billeder og tekster. Dette er ikke en traditionel havebog med omtale af planter, blomster, køkken- og krydderurter, frugtbuske og -træer, her taler vi om stil, linjer og fokuspunkter. Om havens gulv, vægge og loft, om rum, mellemrum og sanseoplevelser. Til sidst lidt om året rundt, lys i haven, regnvand, biodiversitet og kompost.

Blomsterkunst IKEBANA

Af Inger Tribler

Ro på, vær kreativ og nyd naturen

Ikebana bliver ofte oversat som Japansk Blomsterarrangement, men det er meget mere end blomsterarrangementer. Det er en filosofi og livsstil, som hjælper dig til at tage den med ro, nyde naturen og finde dit indre jeg. Det er kreativ udvikling og teknik til at lave smuk og levende blomsterkunst.

Noget om ikebana

Ikebana øger din glæde over blomsternes skønhed, ja selv en kroget gren finder indpas i mange ikebanaarrangementer. I haven og i skoven er det muligt hele året at finde det fineste ikebanamateriale.

Allerede interesseret i ikebana vil denne og de kommende artikler og billeder hjælpe dig til at komme i gang med dine kreative blomsterarrangementer.

Du vil lære basisteknikken og mere avancerede færdigheder, teknikker og regler for at lave traditionelle ikebanaarrangementer. Du vil lære om planter som matcher vores fire årstider.

Bøger om ikebana

På nettet findes der mængder af litteratur om ikebana, men hovedsagelig på engelsk. På dansk kan jeg anbefale ikebanabøger af Irene Schmidt og Gerda Marstrand Jørgensen.

I næste
nummer:
Ikebanas opståen
og historie

Hvis du ønsker at
få ro, være kreativ med
blomster og nyde
naturen, er ikebana
sikkert noget for dig.

Hjemmesider om ikebana

For yderligere information
om ikebana i Danmark
www.ikebanainternational.dk

Mulighed for køb af
keramikcontainere (vaser)
www.daempestuekeramik.dk

Kenzan (fakir)
Kan skaffes af
blomsterhandleren.

VÆRKTØJ

Du skal bruge en
god blomstersaks, en
kenzan (fakir), og en
høj eller lav container
(vase eller skål).

ARRANGEMENTER

Keramikcontainer, rødmalet
heksekost fra kirsebærtræ og
astilber. Dette arrangement har
vundet sølvmedalje i Japan.

INSPIRATION

Keramikcontainer
med uægte jasmin.

Af Jann Poulsen / Konsulent i Sydøstfyns kreds

AKTIV I HAVEN

APRIL

Jorden er ved at være bekvem til havearbejde. Det er plantetid for de flerårige, vedagtige buske og træer. Vælg planter med omhu, skal de fx være løvfældende eller stedsegrønne, store eller små? Impulskøb egner sig ikke for træer og buske, de skal jo kunne være i haven i mange år. Stauder kan deles, roser kan beskæres og væksthuset skal startes op.

HUSK: Havemøblerne males, sættes frem og så kan forårssolen nydes.

UNDLAD IKKE: At slibe og vaske møblerne før maling.

Roser

Roser beskæres i sidste halvdel af måneden. Det er vigtigt at fjerne alle visne og døde stubbe totalt; det er

nemlig her svampe har overvintret og hurtigt kan sprede sig. Ved at klippe roserne kraftigt tilbage opnås grene og blade helt nede fra jordhøje. Bunddækkende roser kan udmærket tåle at alle grene bliver klippet ned til 10 cm over jorden. De lave roser blomstrer på sommerskud så kraftig nedklipping nu giver blomster til Sankt Hans. Busk- og klatreroser blomster på årsskud, og udtynnes som prydbuske.

Lavendler

Lavendler kan og bør klippes godt tilbage mod jorden, blot der er enkelte friske knopper under det sted hvor der klippes. De blomstrer på sommerskud, altså de skud som vokser frem om foråret. Andre som blomstrer på sommerskud er *Hibiscus*, *Fuchsia*, sommerfuglebusk (*Buddleia*) m. fl., så klip blot kraftigt tilbage.

Forårsblomstrende buske

Forårsblomstrende buske som Forsythia, hasselbror, Ribes, spiræa, trolldød og mange flere beskæres først efter afblomstring. Nyd blomsterne og beskær så.

Kartofler

Kartofler kan lægges når jordtemperaturen er ca. 10 grader. Jorddække med klar plast kan hæve jordtemperaturen. Det er bedst at lægge plasten på buer, så den ikke hviler på de nyspirede kartoffeltoppe.

Asparges

Asparges plantes i grupper eller rækker med 35 cm afstand. Grønne asparges er de nemmeste at dyrke. Ved plantning er det vigtigt at jorden er løs i 25-30 cm dybde. Vælg et lyst sted med læ. Asparges købes på planteskoler. Hanplanter giver mest.

Døgnet
gennemsnits
temperatur
5,7 °C

1. Lavendler beskæres.
2. Når roserne beskæres, skal de gamle stubbe fjernes totalt.
3. Lungeurt og dværgpåskelilje.
4. Beskæring af prydbuske, Hasselbror.

Aspargesplanter kan blive stående på samme sted i op til 25 år. Efter 3-4 år kan skuddene høstes når de er 15-20 cm høje. Høsten stoppes til Sankt Hans, hvorefter planternes toppe bruges til at samle næring og kræfter til næste års høst.

Skalotteløg

Skalotteløg sættes i riller når jorden er bekvem. Små løg (10-15 g) giver store løg, medens store løg (15-25 g) giver flere men mindre løg, når det er tid til høst.

Grundgødning

Planterne har brug for lidt gødning til vækst. Især køkkenhaven, græsplænen, løgvækster og stauder, der gives 2-3 kg N-P-K blandingsgødning med mikronæringsstoffer pr. 100 m². Der gødes flere gange efter behov til midten af august.

Stauder

begynder at skyde op af jorden, og de tidligste blomstrer. Vissent løv og smågrene, som har været brugt som vinterbeskyttelse, fjernes. Er der huller i staudefodet kan nogle af de eksisterende omplantes eller der købes nye.

Prydgræsser

Prydgræsser kan købes i planteskolen, der har et stort sortiment. Prydgræsser kan også sås i potter i væksthuset eller direkte på blivestedet. Eksisterende prydgræsser klippes kraftigt tilbage om foråret.

Fersken

Fersken blomstrer tidligt i væksthus, men også på friland. Bier sørger for bestøvning, men i en kølig periode kan det være nødvendigt med kunstig bestøvning ved at føre pollen og blomsterstøv med en blød pensel fra blomst til blomst. Jordbær i væksthus kan også bestøves kunstigt.

Bier

Bier er tidligt på færde. Efter at have tæret på vinterforrådet skal de ud at have ny forsyning af blomsterstøv og pollen. Bier kan ses på mange af havens planter og biers bestøvning er en nødvendighed for at opnå tilfredsstillende antal frugter.

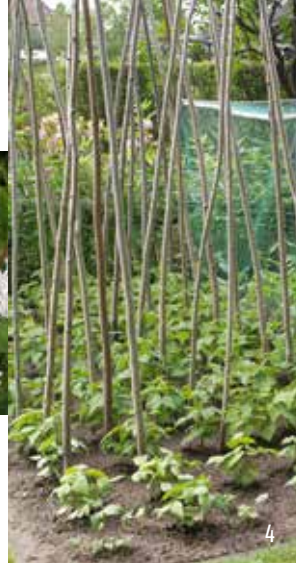
Vin i væksthuset

Vinstokken i væksthuset udtynnes så der er et skud for hver 30 cm.

Ompodning

Ompodning kan foretages sidst på måneden, når der er saft i barken. Podedkvisen holdes på plads med bast eller snor. Alle snitflader skal beskyttes med podedevoks mod udtørring.

1. Sommerblomsten Løvemund.
2. Blomsterhøverder brækkes af tulipanerne ved afblomstringen.
3. *Deutzia crenata* 'Dippon' - stjernetop.
4. Bønnestativ.

MAJ

I maj kan sås og plantes både i prydhaven, køkkenhaven og væksthuset. Der kan lægges fliser, ny terrasse etableres. Græs kan sås. Der kan være risiko for let frost, så alle gøremål må tilgodeses, så planterne sikres og kommer godt igennem måneden til glæde og gavn for sommerens videre forløb.

HUSK: Maj kan være en tør måned, så har det ikke regnet i 14 dage kan vandreserverne være udtømte. Ved grundvanding skal der gives ca. 30 mm vand.

UNDGÅ: Sjatvanding er som regel dårligere end ingen vanding.

Prydbuske

Prydbuske beskæres/udtyndes efter hånden som de afblomstrer. Enkelte gamle grene fjernes totalt i bunden af planten; herefter klippes over udadvendende sidegrene, så busken fremtræder harmonisk. Blomsteranlæg dannes i løbet af sommeren, så busken er klar til blomstring næste forår.

Varmekrævende grøntsager

Grøntsager som f.eks. bønner, både lave bønner og stangbønner, er varmekrævende og frøene lægges først sidst på måneden. Populært siger man at det er tiden når kirsebærtræerne blomstrer. Bønner kræver læ, en dybmuld jord og sol.

Kartofler

Kartofler kan stadig lægges, nu hvor jordtemperaturen er høj, og de vil hurtigt udvikle sig. Der er mange sorter at vælge imellem, men var sorterne tilfredsstillende sidste år – så prøv dem igen, ellers prøv nogle nye sorter.

Glaskålraabi

Glaskålraabi har et stort indhold af C-vitaminer og de er nemme at dyrke. De kan sås af flere gange, sidste gang midt i august. Sørg for at vande i tørre perioder.

Selleri

Selleri plantes ikke dybere end de tidligere har stået i såkassen. Plantes for dybt kan knolden bliver mindre. Selleri kan plantes samme sted som sidste år, da der ikke synes at opstå jordtræthed ved dyrkning på samme sted.

Majs

Midt i måneden kan majs plantes i bede eller rækker med en afstand mellem planterne på 40-50 cm. Ved at plante i bede fremfor rækker kan der opnås bedre bestøvning og dermed kolbedannelse.

Majs har brug for lidt gødning midt i juni. Der er normalt ikke behov for vanding, da majs kan vokse under mere tørre forhold end vi har her i landet, derfor er varm jord vigtigere end vanding.

Krydderurter

Krydderurter kan plantes i hævede bede på terrassen og i krukker på altanen.

Tulipaner

Tulipanhovederne knækkes af i forbindelse med afblomstringen; derved undgås frødannelse og al næringen vil gå til løget. Derfor fjernes stilken heller ikke før, den er helt nedvisnet.

Ligeså flotte løgvækster er når de blomstrer, ligeså kedelige er de i nedvisningsperioden. Er der løgvækster der er placeret uhensigtsmæssigt, kan de forsigtigt graves op med løg og blade og flyttes til en ny placering evt. længere inde i bedet. Nedvisningen

kan forsætte det nye sted. Tulipangråskimmel ses som grå uregelmæssige pletter på stængel og blade og toppen udvikles dårligt. Svampen bliver i jorden, så løgene må efter nedvisning graves op, tørres og omhyggeligt efterses, ydre løgskæl fjernes, evt. destrueres løget. Læg ikke nye løg, hvor der har været løgskimmel.

Sommerblomster

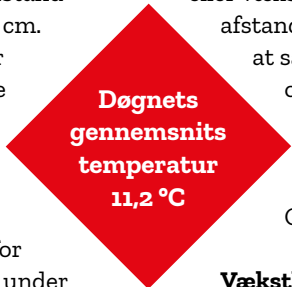
Sommerblomster fra vindueskarm eller væksthus prikles ud på god afstand i kasser. De afhæres ved at sætte kasserne ud om dagen og ind om natten, da der er risiko for let nattefrost. Plantning på blivestedet bør vente til omkring Grundlovsdag (5. juni).

Væksthuset

I væksthuset plantes peber- og tomatplanter når jordtemperaturen er mindst 15 °C. Til agurk må temperaturen gerne komme over 18 °C. De første blomster der kommer på peberplanterne tæt ved hovedstammen pilles af, da de ellers vil bremse for videre vækst og nedsætte udbyttet af peberfrugter. Bestøvning af tomat og peber foregår ved at ryste planterne hver gang væksthuset besøges.

Plantning

Alle planter kan plantes. Vent dog med sommerblomsterne. Det er et fint tidspunkt at dele stauder samt plante nyindkøbte. Nyindkøbte stauder kan ofte deles. Ved al plantning er det vigtigt at vande grundigt, så planternes rødder får fuldstændig jordkontakt. Vanding af alt nyplantet kan blive aktuelt flere gange i løbet af sommeren.

i forbigarten...

Af Carsten Juul / Konsulent i Århuskredsen

SMEDENS HUS

Denne havelåge levner ikke megen tvivl om hvem der har slået sig ned i denne have.

STÆREKASSER KAN MAN IKKE FÅ FOR MANGE AF

Redekasser er vigtige i en have hvis man vil tiltrække fugle, der udover at være hyggelige at høre og se på, også er med til at holde haven ren for insekter. Her redekasser bygget af gammelt træ.

HAVEGANG MED FLERE FORMÅL

Denne havegang er ganske ny og flot lagt. Vejen fører dig fra lågen frem til den lille plads, hvor du så kan vælge at gå til højre eller til venstre. Måske giver den grå betonbelægning og de grå granitskærver et lidt for godt et indtryk. Anlægget er flot, men der mangler nogle farver.

Man hører ofte, at der ikke er nær så meget fantasi blandt kolonisterne som tidligere. Det modbevises af disse billeder, som Carsten Juul har set på sine mange besøg i haveforeningerne. Se på dem, nyd dem og bliv inspireret.

GAMMEL PORTAL

En sådan portal bliver ikke skabt på en enkelt sæson. Hvis man har tålmodighed kan man få en meget flot indgang ud af det.

BLOMSTERPIGE

Kolonister er fantasifulde mennesker. Man kan ikke lade være med at standse op når man ser denne blomsterpige på arbejde i haven.

TIL HAVEN

Regnvandsbassin

I en kolonihave i Høvedforeningen Venezuela i Randers findes denne lille skønne og kreative løsning på udnyttelse af husets tagvand. Bassinet foran huset er lavet som et lille spejl bassin i PVC-folie, dog med en vis dybde, så der kan trives enkelte vandplanter deri. Husets tagvand løber ned gennem et nedløbsrør og ud i bassinet og på den måde udnyttes vandet på bedst muligt måde. Til meget regnfulde perioder er der lavet en overløbskanal, så i tilfælde af højvande løber vandet ud gennem en slange under flisestien og ud i havens urtehavede og gør gavn der. Det lille bassin får næsten en til at tro, at man er ved en lille husbåd, da vandet går nogle få centimeter ind under huset, så man får lidt fornemmelse af, at huset flyder på vandet. Et utroligt kreativt og smukt anlæg foran et hus og dets indgang. I sommerhalvåret har ejeren nogle få fisk i bassinet, som kun gør oplevelsen endnu bedre og næsten drager besøgende og forbipasserende derhen.

Henning Nygaard

En have giver mulighed for at få frisk luft og jord under neglene.

En have er levende, i konstant forandring og udvikler sig forskelligt fra år til år selv om man ikke foretager udskiftning af planter eller omlægger bede.

Men hvilken havedyrker med respekt for sig selv har ikke lyst til at foretage ændringer eller plante nyt?

På de efterfølgende sider får du forhåbentlig gode ideer til netop dette.

LØVSTIKKE

Kraftig krydderurt, som spirer helt fra bunden hvert forår. Planten kan evt. deles når de nye skud er 5-10 cm høje.

Jann Poulsen

Skulptur

Et overgroet træ med vedbend kan blive en fin skulptur. Yderligere vil vedbend kunne blomstre og sætte sorte bær. Er der et udgået træ i haven kan det også beplantes og overvokses med vedbend. *Hedera helix hibernica* 'Hestor' er velegnet til formålet.

Jann Poulsen

Se også
artiklen om anlæg
af en lille terrasse på
side 40

Aftræk til fliser

Skal der laves en ny terrasse er det en fordel at udlægge grus, stampe det med en pladevibrator og afrette det i ønsket højde. Udlæg nogle trælister eller jernrør og lav et aftræk med et bræt på højkant, så underlaget er stabilt og jævnt. Husk at der skal være lidt fald, så regnvand kan løbe bort.

Jann Poulsen

MOBILE BUSKE OG BEDE

Buske og bede skal nu være mobile, så det er nemt at indrette de udendørs arealer på nye måder. Vi oplever en stigende interesse for, at vi vil have den samme mobilitet og fleksibilitet udendørs, som vi praktiserer indendørs. Alt skal være mobilt, så vi kan flytte rundt og indrette os efter humør og årstider.

Vi indretter os med udekøkkener og loungestemning i bløde møbler, og her er det vigtigt, vi kan rykke rundt på blomsterbede, urtehaver og endda hække i mobile højbede eller plantekasser, der kan flyttes. Virksomheden Land Have oplever en stigende interesse og omsætning indenfor denne trend. Du kan finde mere inspiration på www.landhave.dk.

Hans Preisler

MYNTE SKAL TÆMMES

Mynte breder sig vegetativt med underjordiske udløbere og kan hurtigt overtage et helt bed.

Man læser ofte, at en mynte kan plantes i en spand med hul i bunden, der graves ned i et bed for at begrænse dens kraftige vækst. Denne metode virker dog kun det første år, herefter vil mynten alligevel ofte forcere spanden enten gennem hullet i bunden af spanden eller ved, at udløberne sætter rødder over jorden på den forkerte side af spanden. Det er myntes måde at forynge sig selv på. Den vil efterhånden dø i midten og blive kedelig at se på.

Den letteste måde at dyrke mynte på er i krukker med én sort i hver, hvis det er vigtigt at holde dem adskilt. Hvert forår forynges planterne ved at tømme hele krukken og hakke indholdet i fire lige store dele med en spade. Herefter plantes en fjerdedel tilbage i krukken med lidt nyt jord. De sidste tre fjerdedele enten kasseres, bortgives eller plantes ud et sted, hvor den ikke laver for meget ballade. Det kan for eksempel være under en hæk, der grænser op til en græsplæne, hvor plæneklipperen vil forhindre udbredelsen til den ene side. Det vil give en dejlig duft, når græsset slås!

Mia Stochholm

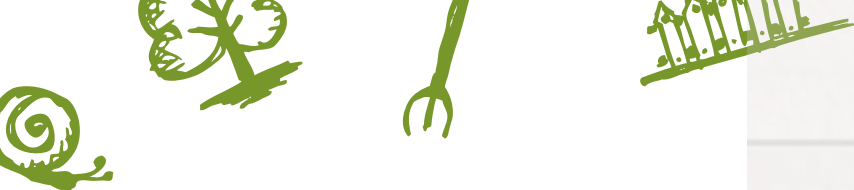

FÅREULD

Er der problemer med at holde rådyr fra at æde af buske og træers grene kan det ofte hjælpe at hænge en tot fåreuld på planten. Rådyr kan ikke lide duften af fåreuld.

Jann Poulsen

Skulptur

Er et træ gået ud og man er kreativ,
kan der laves søve ting.

Jann Poulsen

FRØBÅND

Frøene er placeret med samme afstand på båndet, så udtynning efter spiring undgås. Det er vigtigt at der vandes grundig i rillen, inden frøbåndet lægges i og at jorden herefter lægges/fyldes over frøbåndet i rillen.

Jann Poulsen

Vekseldrift i kolonihaven

Vekseldrift eller sædskifte er almindelige ord i havebrug og derfor i kolonihaven. Ved ordene forstås at man skifter mellem afgrøderne i køkkenhaven, så de forskellige urter og grøntsager ikke dyrkes på samme sted år efter år. Ved at skifte mellem afgrøderne opnås at næringsindholdet på jordstykket udnyttes optimalt samtidig med at angreb af svampesygdomme og skadedyr nedsættes, når planterne flyttes væk fra smittet jord. Endelig kan jordtræthed undgås. Ved at veksle med kulturerne så der efter grådige kulturer som agurker, selleri, porrer, kål m.fl. næste år kan dyrkes ærter, bønner og rodfrugter.

Køkkenhaven kan også inddeles efter krav, som planterne kan have til reaktionstal (pH). Løg, porrer og salat trives på en kalket jord, kartofler på en basisk jord og øvrige på en mere surt reagerende jord. Det er vigtigt at kartofler og jordbær flyttes til ny jord. Jordbær flyttes til ny jord hver gang jordbærplanterne skal udskiftes og nyplantes for at undgå jordbærmider. Kartofler på et nyt sted hvert år for at undgå kartoffelskimmel og kartoffelbrok.

Ved at skifte med at dyrke bælgplanter som ærter og bønner opnår man en gratis "gødning" med kvælstof fra de pågældende planters kvælstofbakterier på rødderne. Jordtræthed kendes i kolonihaver bedst fra dyrkning af roser. Begynder roser at miste trives og bør de skiftes ud, er det nødvendigt at udskifte jorden i mindst et spadestik dybde, inden der plantes nye roser. Roser skal altid plantes på frisk jord, hvor der ikke har stået roser før, det samme gælder for æbletræer.

Jann Poulsen

SÆT GANG I VÆKSTEN MED BRÆNDENÆLDEUDTRÆK

Planter i krukker eller såbakker kan godt have brug for et quickfix i form af brændenældeudtræk i løbet af forsommeren.

For planter, der vokser i krukker eller små udplantningsplanter, der står tæt sammen i såbakker, er pladsen til at finde næring stærkt begrænset.

I starten af sæsonen kan der derfor opstå et akut behov for ekstra næring, som kan gives i form af udtræk fra brændenælder, der er meget rige på kvælstof og mineraler (især jern).

Udtrækket laves ved at lægge ca. 1 kg friske brændenælder i blød i 10 l vand og lade det gære 1-2 uger. Vær opmærksom på placeringen, da gæringen vil frembringe dårlig lugt.

Udtrækket fortyndes 1:10 med vand, når det gives til planterne. Vand ikke direkte på bladene i solskin, da det kan svide bladene.

Brændenældeudtræk skal betragtes som et quickfix, der ligesom ved brug af kunstgødning giver planterne næringssalte i letopløselig form i stedet for at frigive dem langsomt efter behov, som hvis man bruger kompost.

Overdreven brug kan desuden tiltrække skadedyr, fordi kvælstofholdig gødning stimulerer væksten af sprøde, saftige skud, som især bladlus søger.

Brændenældeudtræk og andre hurtigtvirkende gødningsstoffer bør ikke anvendes efter 1. august, da planterne her skal forberede sig på vinteren og lettere kan blive frostskaadet, hvis de sætter mange nye skud.

Mia Stockholm

Brændenældeudtræk og andre hurtigtvirkende gødningsstoffer bør ikke anvendes efter 1. august

Rosmarin

Rosmarin har det botaniske navn *Rosmarinus* som betyder havets dug. Den har artsnavnet *officinalis* hvilket refererer til brugen som lægeurt. Skal plantes på et lunt, solrigt sted i en veldrænet og fugtig jord. Den bliver 80-90 cm høj. Jeg har et eksemplar som er 10 år gammelt. Jeg har aldrig haft den indenfor om vinteren. Den har klaret selv lave

frostgrader udmærket. Den får små, dekorative blå læbeblomster som er meget velduftende. Findes vildtvoksende i Sydeuropa i store plantninger i den

såkaldte maki. Den er velegnet til at plante sammen med andre krydderurter i større krukker. De kan dermed let flyttes til et andet sted i haven. Hvis man er bortrejst i ferietiden kan behovet for vanding reduceres hvis krukken placeres på et mindre solfyldt sted. Den er meget velegnet til grill og stegning; gerne sammen med fisk og kylling og andre sommerlige retter.

John Henriksen

BLÅREGN

Blåregn kan tåle kraftig beskæring. Herved placeres blomsterne med jævn fordeling på planten.

Jann Poulsen

Buksbom

– en sand evergreen

Af Frank Kirkegaard Hansen / Havearkitekt

Buksbom kan bruge til at bringe struktur i en lidt vildtvoksende have.

Der er flere gode grunde til at buksbom dukker op igen og igen rundt omkring i hele verden. Den kan nemlig bruges alle steder i haven og faktisk også i alle typer af haver. Den er stedsegrøn, har en behersket vækst, er nem at formklippe og trives i både sol og skygge. Den er også hårdfør og tørketålende.

Alsidig plante

Buksbom kan bære at være havens midtpunkt som en fint formklippet figur, men finder sig også i at leve en mere tilbagetrukket tilværelse som baggrund for mere prangende planter. Den klassiske anvendelse er som en lav hæk foran et rosen- eller staudebed eller klippet som formfaste kugler. Buksboms neutrale udseende, dyrkningstolerance og formbarhed giver uendelige muligheder og det er kun den enkelte haveejers fantasi, der sætter grænsen for, hvor buksbommen plantes og hvordan den skal bruges i haven. Buksbom er lige så velegnet til det stramt minimalistiske haveanlæg som til den frit fabulerende og farverige cottagegarden.

Om sommeren kan lave hække af buksbom inddеле haven i mindre og dermed mere overskuelige bede, lidt ligesom, når man dyrker køkkenhave i

højbede. De stramt klippede former giver et fast holdepunkt og et signal om orden i en ellers vildtvoksende have. Om vinteren, når alt andet er visnet ned eller har tabt bladene, står buksbommen tilbage og giver en fast grøn struktur og et signal om, at der stadig er liv derude og et nyt forår på vej.

Sygdom truer buksbom

Buksbom er normalt ret hårdfør og den har været fri for alvorlige sygdomme i århundreder, men for omkring 10 år siden år siden satte fremkomsten af buksbom-kvistdød for alvor buksbom på tilbagetog herhjemme. Angrebet begynder som små brune pletter på bladene, der langsomt visner. Angrebet fortsætter ned på grenene, der taber bladene og får brunsorte streger. Til sidst bliver planten helt afløvet og dør. Opdager man sygdommen på sin buksbom, bør den fjernes, så den ikke smitter andre. Sygdommen kan forveksles med andre, mindre alvorlige, svampesygdomme og almindelig mistrivsel forårsaget af svidninger og dårlige vækstforhold, så gå ikke i panik over de første brune blade, men hold øje med planterne og klip visne og syge grene væk med det samme, du ser dem.

Sunde sorter

Buksbom er så vigtig en plante, at man har gjort meget for at finde gode, sunde sorter, der kan erstatte de syge. Man har fundet ud af at sorter af småbladet buksbom, *Buxus microphylla*, som 'Faulkner', 'National' og 'Trompenburg' er ret modstandsdygtige over for buksbomkvistdød. Der er også kommet to nyere sorter af buksbom på markedet, nemlig 'Wilson Northern Charm' og 'Chicagoland Green'. De er hentet ind fra USA, testet herhjemme og de ser ud til at være både sunde og hårdføre. De har begge en blågrøn nyvækst på ca. 5 cm om året og bliver senere mere mørkegrønne.

Køb sunde planter

Det ser heldigvis ud til at svampesygdommen ikke er luftbåren men spreder sig med vanddråber eller via hænder, tøj, redskaber m.v., der har været i kontakt med syge planter. Det betyder, at eksisterende sunde planter i haven ikke angribes "uden grund".

Hvis du har store, flotte og sunde buksbom, skal du dog være ekstra forsigtig med at købe nye buksbomplanter til haven. Som med andre svampesygdomme er det også en god ide at undgå, at buksbomplanterne står for tæt, fugtigt og indelukket.

Buksbom er en af vores ældste haveplanter. Den var med, da de anlagde de første renæssancehaver i Europa og den bliver også flittigt brugt i USA, Kina og Japan. Det er som om den aldrig er gået helt af mode.

1. Buksbomkvistdød kan smitte havens andre buksbom, men inden du rydder planten, så tjek, at de visne blade ikke skyldes andre årsager som tørke eller gødningsmangel.
2. Det er let at få stiklinger af buksbom til at slå rod.
3. Klassisk anvendelse af buksbom som en lav hæk foran roserne. De skjuler rosernes "bare ben" og giver struktur til bedet om vinteren.
4. Buksbom kan klippes i alle mulige former, det kræver blot lidt tålmodighed. Formklipningen går lidt lettere, når man har en skabelon at arbejde efter.

Sygdommen er især udbredt i England og Holland, hvor den holdes nede med aggressive sprøjtemidler. Hvis du køber planter derfra, er der risiko for at en latent svampesygdom bryder ud i lys lue, når den kommer hjem i haven. Køb derfor kun buksbom i planteskoler, der kan godtgøre, hvor planterne er indkøbt og også gerne, at de ikke er sprøjtet. Danske engrosplanteskoler er meget opmærksomme på problemet og gør alt hvad de kan for at holde deres egne sunde buksbom fri for sygdommen.

Lav fine egne buksbom

Har du gode, sunde buksbom i haven er der altid en risiko ved at indføre nye planter, der kan bære smitte med sig. Du kan i stedet let lave dine egne buksbomplanter fra sunde stiklinger, der kan tages i marts-april eller i september. Klip 15-20 cm lange topskud, fjern 2/3 af de nederste blade og stik dem i en kasse med så- og priklejord, der placeres et sted uden direkte sol. Stiklingerne danner rod i løbet af vinteren og næste forår kan du prikke planterne ud i potter, der stilles i halvskygge indtil de plantes ud på blivestedet eller i større potter eller krukke til efteråret.

Alternativer til buksbom

Du kan også vælge at forsøge dig med andre planter end buksbom men som har nogle af de samme kvaliteter som buksbom. Småbladede kristtorn som *Ilex crenata* og *Ilex aquifolium* 'Heckenzwerg' ligner buksbom ganske meget og tåler tæt klipning; blot er de lidt kraftigere i væksten og ikke helt så skyggetålende. De kan også få brune bladspidser om vinteren. Myrtegedeblad *Lonicera nitida* 'Elegant' er en anden stedsegrøn busk, der kan formklippes og ligne buksbom. Til lave hække kan man forsøge sig med *Thuja occidentalis* 'Tiny Tim' eller lav taks som *Taxus baccata* 'Kleiner Grüner'.

Perfekt kugleform

Buksbomkugler er et klassisk indslag i haven, både i krukke og i bede.

Hvis du vil klippe din buksbom som en præcis halvkugle, kan du klippe en halvcirkel i et stykke pap og bruge som skabelon ved at dreje den rundt, mens du klipper. Du skal frem med saksen 2-4 gange i løbet af sæsonen (maj – august) for at bevare de smukke former. Klip aldrig i varme perioder med hård solskin, det kan svide de blade, der pludselig kommer frem i lyset. Hvis du vil have at formerne skal stå helt skarpe om vinteren, kan du også klippe i oktober. Når du klipper så sent, kommer der ikke nye skud, der kan svides af frosten, sådan som det kan ske, hvis du klipper i september. Klip kun 1/3 af nyvæksten af, hvis du gerne vil have, at planterne også vokser fra år til år.

TEMA

Såtid

i køkkenhaven

Der er ved at være passende jordtemperatur til at flere af køkkenurtefrøene kan sås.

Frø og jord

Gode frø er en forudsætning for et godt resultat, men der er mange andre forskellige faktorer, som kan have afgørende betydning for at høsten bliver god såsom temperatur, fugtighed, jordbundsforhold og sådybde.

Den ideelle spiringstemperatur varierer for de forskellige køkkenurter og derfor kan man heller ikke så alle frøarter på en gang. Nogle frø spirer på få dage, andre spirer først efter ca. 3 uger. På frøposerne er angivet spiringstid og ligeledes hvornår man kan begynde at så. Her spiller jordens beskaffenhed ind, da der er meget forskel på hvornår man kan tilså på en sandjord og hvornår på en lerjord. Derfor skal man lære sin jord at kende, så man ved hvornår jorden er bedst eg-

net til at frøene kan sås. Selvom der er nogle kolonihaveejere, som er i fuld gang med at så køkkenhaven til, er det ikke sikkert at det også er det rette tidspunkt i ens kolonihave. F.eks. opnår en lerjord sent en passende jordvarme. Det er ikke et spørgsmål om at så først, mere vigtigst er det med det rette tidspunkt, så fuld spiring og vækst opnås.

Sandjord kan man arbejde i hele tiden, og her vil jordtemperaturen også hurtigt opnå en passende højde. Når der kan kultiveres og rives uden at jorden klæber sig til redskaberne er jorden tjenlig til at så i, forudsat at jordtemperaturen er høj nok.

Såtidspunkter

Noget af det første som kan sås er radis, ræddike, salat, spinat og ært, som spirer ved en jordtemperatur omkring 10 °C. Gulerødder, julesalat, pastinak, persille og rødbeder skal have en temperatur på ca. 12 °C og den skal op omkring 18 °C før agurk, bønner, græskar, kinesisk kål og majs sås. Det er godt at investere i et jordtermometer.

Ser vi på spirehastigheden spirer broccoli, hovedsalat, radis og ræddike på ca. 5 dage, medens det varer ca. 10 dage for agurk, bønner, salat, spinat og ærter, og længst tid varer det for gulerødder, majs, persille, pastinak og porrer, hvor der kan gå op til 20-25 dage inden der sker en spiring.

Af Jann Poulsen / Konsulent i Sydøstfyns kreds

1. Start på køkkenhaven.
2. Det spirer.
3. Køkkenhave i kolonihaven.

Sådybde

Det er af stor betydning at frø sås i passende dybde, hverken for højt eller for dybt. Jorden tørrer hurtigt ud i jordoverfladen, og da frø skal have fugtighed for at udvikle sig, skal jorden kunne holde rimeligt på fugtighed for at sikre god spiring. Frøet må dog heller ikke komme så langt ned, at der ikke er nok energi i spiren til at nå op til overfladen. Store frø har mere energi end små frø og kan derfor sås dybere. Frø som spirer hurtigt er ikke så udsat for udtørring, som frø der er meget længe om at spire, så derfor skal man være mere omhyggelig med sådybden, når det gælder de langsomt spirende arter.

Er frøet meget fint, så det næsten minder om støv, skal det nærmest sås i jordoverfladen. Det kræver stor påpasselighed med fugtighed under spiringen og til planterne har etableret et godt rodnet. Når der vandes, især på lerjord, kan der være risiko for at jorden skorper, især hvis der vandes kraftigt. Lidt fint grus kan iblandes lerjorden og især ved overfladen, som kan forhindre at jorden klasker fuldstændig sammen ved vanding. Ved for meget vand kan frøene drukne, rådne og gå til. Klasker jorden sammen er der ikke ilt i

jordoverfladen og kimplanterne kan ikke trænge igennem jordoverfladen.

Det kan være en fordel at skygge jorden med f.eks. nogle grene under spiringen, så fordampningen ikke er for stor, det gælder hvor frøet sås næsten i jordoverfladen. Frø som har rimelig størrelse som gulerod, rødbede, kål, spinat, løg m.fl. kan sås i en dybde på 1-3 cm, medens ært, som er et stort frø, kan sås i en dybde på 3-5 cm, måske lidt dybere for at hindre fugle, især duer, i at hakke frøene op. Årsagen til at meget frø ikke spirer skyldes det er sået for dybt.

Rille-/rækkesåning

Rille-/rækkesåning er den mest brugte metode i køkkenhaven. Det er som regel hakkejernet, der bruges til at lave rillen med efter en stram spændt snor. Det gælder om at lave rillen i passende dybde til de forskellige frøarter. Er det en tør jord bør der vandes i rillen. Vandingen i rillen har 2 formål, dels at sikre en fast bund i rillen som frøet kan ligge og spire på, samt at der er fugtighed tilstede, så frøet kan suge vand og spire. Frø sået i tør jord spirer ikke før jorden bliver fugtig. Når frøet er sået i den fugtige rende dækkes det forsigtigt til ved at trække jorden ind over med riven;

evt. kan jorden med rivens bagside stampes let til, så frøene får jordkontakt. Den relativt tørre jord som frøene dækkes med sikrer mod stærk fordampning og skorpedannelse. Vandes jorden kun ovenfra er der risiko for skorpedannelse, så derfor bør man altid vande i rillen.

Mellem- og blandingskulturer

Det er muligt at udnytte jorden mellem langsomtvoksende kulturer til hurtigvoksende. Det kaldes for mellemkultur. I en lang periode er der meget bar jord, som kan udnyttes i rækkerne mellem porrer, selleri og kål. Det er først hen på sommeren at planterne lukker rækkerne, så der ikke kan komme lys ned på jorden. Derfor kan man ligeså godt dyrke en mellemkultur, som f.eks. salatplanter. Det er sjovere at høste salat end fjerne ukrudt.

I blandingskultur dyrkes der forskellige afgrøder mellem hinanden i en blanding og mange planter trives fint ved at gro imellem hinanden. Det nemmeste er at dyrke planterne i rækker hvor kulturerne blandes mellem hinanden, fx en række ærter, en række gulerødder, en række løg osv. Det passer fint sammen, da ærter høstes noget før gulerødder og løg og jorden udnyttes optimalt. Desværre har metoden ikke nogen indflydelse på sygdomsmodtagelighed eller skadedyrsangreb.

Jorden er tæt ved at være bekvem, dvs. at jorden falder fra redskaberne, så der kan etableres et såbed.

Forkultivering

trin for trin

Små salatplanter i en speedlingbakke med én plante per hul.

Hjemmeproduktion af udplantningsplanter kan være den eneste mulighed man har for at dyrke lige præcis de sorter, man ønsker, og på det tidspunkt man ønsker det. Ofte kan man kun købe udplantningsplanter i april og maj måned og kvaliteten er ofte præget af, at det har skullet gå stærkt. Så hvis man vil have mulighed for at have indflydelse på kvaliteten og tidspunktet, må man selv i gang.

Før man går i gang

De fleste frø kan holde sig og stadig give et rimeligt udbytte efter 3-4 år. Det er dog en forudsætning, at de er blevet opbevaret tørt og køligt.

Dernæst skal man skaffe en jordblanding, der er egnet til såning. Der er mange argumenter for at blande sin egen jord, blandt andet sparer man penge og miljøet belastes mindre, idet man undgår spagnum, der indgår i stort set alle købte jordblandinger. Spagnum udvindes fra højmoser hvorved enestående og værdifulde naturområder ødelægges og det bør derfor så vidt muligt undgås. Til såning har frøet brug for en jord med fin struktur, der giver god jordkontakt og dermed gør det muligt for frøet

at suge vand. Næringsindholdet skal være forholdsvis lavt, da de små, nye rødder svides ved for højt næringsindhold. Hovedingredienserne i hjemmelavede jordblandinger er almindelig muldjord, kompost og filtersand i forholdet en tredjedel af hver. Da komposten skal være forholdsvis næringsfattig er den primært lavet af plantemateriale og kun med mindre mængder dyremøg og køkkenaffald. Brugt væksthjords jord er glimrende til såning, fordi det er tørt for næring og strukturen er fin og løs. Til potning af småplanter skal jorden have en grovere struktur og et højere næringsindhold end såjorden.

Plantebeholdere

Man kan enten vælge at så sine frø i en stor bakke (bredsåning) eller bruge en rumopdelt speedlingbakke med ét frø per hul. Bredsåning er tilrådeligt til frø, der er meget små (eksempelvis selleri, persille og mange krydderurter), som alligevel skal prikles ud i en speedlingbakke eller små potter før udplantning. Man kan bruge flere slags genbrugsbakker til bredsåning. Dybe kødbakker og frugtbakker i plast er udmærkede, man skal blot sikre sig, at der er huller i bunden, så

overskudsvand kan dræne væk. Helt store frø fra hurtigt voksende planter som squash og græskar bør sås enkeltvis direkte i potter, da pladsen hurtigt bliver trang i såbakker.

Vand, lys og varme

Når man forkultiverer handler det om at afstemme elementerne vand, lys og varme i forhold til hinanden. Planterne indikerer hurtigt, hvis der er ubalance i regnskabet. Den optimale spiretemperatur for de fleste frø ligger omkring 20 °C. Nogle frø er mere sarte over for, om man rammer den ideelle spiretemperatur end andre. Derfor vil spireprocenten og spiretiden påvirkes, hvis temperaturen afviger meget fra det ideelle. Hvis ikke man har et væksthus må man bruge det sted i huset, hvor der er mest lys. Hvis varmen er dominerende i forhold til lyset bliver planterne lange og ranglede og så må man sænke temperaturen.

Dårlig eller ingen fremspiring kan skyldes at frøene er for gamle eller af for ringe kvalitet, men det kan også skyldes, at frøene er rådne af overvanding. Der er større risiko for at forvolde skade ved overvanding frem for ved at vande for lidt.

Det handler om timing, hvis man vil have det optimale ud af sine hjemmedyrkede småplanter.

Dyrkningsjorden skal have den rette fugtighed før såning. Den må ikke være så våd, at man kan vride mange dråber vand ud af den ved at presse den sammen i hånden. En meget våd jord mister strukturen og slemmer hurtigt sammen, så der mangler ilt til rødderne. Efter såning og inden spiring er det vigtigt at frøet ikke tørrer ud, hvilket bedst sikres ved at vande overfladen med en forstøver og lægge plastic over såbakken for at undgå fordampning. Plasticet skal afstraks efter fremspiring, så planterne kan få lys.

De fleste planter skal forkultiveres i marts måned, hvor sollyset er sparsomt. Nogle vælger at supplere med vækstlys for at komme endnu tidligere i gang. Man kan godt vinde en til to måneder i tidlighed på planter som chili, peberfrugt og tomater ved at bruge vækstlys men så skal man også allerede i gang med at forkultivere i januar måned.

Gødskning

Efter fremspiring kan der let opstå næringsstofmangel for planterne i den meget begrænsede mængde jord, der tilbydes i de forskellige beholdere – især hvis udplantningen må udsættes. For at imødekomme mangel på næring kan man, når planten er i god vækst, topdresse med lidt god kompost. Som hovedregel skal man hellere gøde for lidt end for meget, da overgødskning ganske vist giver flotte, mørkegrønne blade men det kan øge risikoen for angreb af sygdomme og skadedyr og giver mindre smag og aroma til planterne.

De fleste frø kan holde sig og stadig give et rimeligt udbytte efter 3-4 år.

1. Porrer egner sig godt til bredsåning i en stor såbakke. Selv om rødderne vikler sig ind i hinanden kan planterne godt tåle at få beskåret rødderne og starte på en frisk efter udplantning.
2. Græskarplanter vokser sig hurtigt store og kan tåle næringsholdig jord fra starten. Derfor kan de sås direkte i pletter med en pottjordsblanding.
3. Søjorden skal have en fin struktur, så den let kan komme ned i såbakkernes små rum og give frøet en god jordkontakt. Når man selv blander søjorden, kan man sigte det igennem en si med en hulstørrelse på 0,5-1 cm.
4. Hvis man har en mistbænk kan man så direkte i jorden, når jordtemperaturen er blevet varm nok og plante planterne ud som barrodsplanter. Her vokser småplanter af kål og salat side om side med de første nye kartofler i starten af maj måned.

FORKULTIVERING TRIN FOR TRIN

TEMA

Vanding med forstøver er mest skånsomt i starten, når spirene er små.

1. Fordel såjorden i beholderen med let hånd uden at presse luften ud af det.
2. Hvis man bredsår trykkes bakken let med en flad plade (eventuelt et pudsebræt). Hvis der skal plastic over, skal der være lidt afstand til kanten, da plasticet ellers vil klæbe til jorden og frøene.
3. Vand jorden ad flere omgange med et brusehoved, der vander jævnt. Hold en pause mellem hver vanding så jorden kan nå at suge vandet.
4. Frøene sås. Sår man i en rumopdelt såbakke (speedlingbakke), skal der lægges ét eller nogle få frø per hul. Ved bredsåning skal man passe på ikke at så for tæt, så der bliver kamp om pladsen.
5. Dæk med et tyndt lag jord eller vasket sand uden ler, som smuldrer ud mellem håndfladerne eller gennem en stormasket si, så det ikke klumper. Frøet skal som hovedregel ikke længere ned end 3 gange sin egen diameter (målt på det tyndeste sted). Nogle planter skal have lys for overhovedet at kunne spire (eksempelvis selleri), og må derfor ikke være dækket helt med jord.
6. Vand igen let og hurtigt eventuelt med en forstøver, så frøene ikke kommer til at sejle rundt.
7. Placer bakken varmt (hvis påkrævet), indtil frøene spirer – eksempelvis på gulvvarme. Dæk eventuelt med plastic for at holde på fugten. Såjorden må ikke tørre ud under fremspiring, så der skal suppleres med vand fra en forstøver, hvis overfladen tørrer ud.
8. Tjek dagligt om frøene er spiret og fjern plastcen straks efter fremspiring.
9. Efter spiring placeres bakken så lyst som muligt uden at det dog må blive for varmt.
10. Når alle planter har fået godt fat kan der vandes ved at lade bakken suge vandet nedefra, det er mest skånsomt for planterne.
11. Det er tid til udtynding og lugning så snart man kan se kimplanterne. Lug de svageste overskudsplanter og eventuel ukrudt fra jordblandingen væk.
12. Planterne er klar til prikling, når de har fået de to første blivende blade. Hvis ikke trængslen er så voldsom, kan man med fordel vente indtil tredje og fjerde blad er under udvikling.
13. Gør potterne klar til planterne ved at fylde dem med pottejord og vand ad flere omgange.
14. Løsn jorden i såbakken med en flad pind eller en gaffel, der ikke forvolder for stor skade og skil planterne forsigtigt ad. Hvis planterne er meget små og spinkle skal de håndteres ved, at man tager dem i bladene og undgår at røre/klemme stænglen.
15. Lav et lille hul med en priklepind eller en blyant, og tryk forsigtigt planten ned uden at mase jorden flad omkring den. Vand derefter så planternes rødder får god jordkontakt.
16. Når planterne fylder potterne godt ud og de endnu ikke er klar til udplantning, skal de have afstand, så de ikke skygger for hinanden og begynder at strække sig efter sollyset (gælder især tomatplanter).
17. En til to uger før udplantning skal planterne afhærdes/akklimatiseres – det vil sige vænnes til direkte sollys, kulde og blæst. Det ideelle vejr til afhærdning er vindstille, overskyet og uden risiko for nattefrost. Man kan starte med at sætte dem ud om dagen på et beskyttet sted og tage dem ind om natten. Man kan også bruge fiberdug i starten af afhærdningen hvis sol og vind er for kraftig og gradvist tage den af henover et par uger.

Oversigt over spiretemperatur og spiretid for afgrøder, der ofte forkultiveres før udplantning.

AFGRØDE	SPIRETEMPERATUR			SPIRETID V/OPTIMAL SPIRETEMP.
	Min.	Optimal	Max.	
Agurk	16	20-30	40	3-4
Artiskok	5	16-18	24	7
Aubergine	20	25-30	32	5
Bladbede	4	15-30	35	5
Bladselleri	4	15-20	25	7
Bønne	10	15-30	37	7
Chili	15	24-32	40	7-8
Græskar	15	20-24	40	7-10
Knoldfennikel	8	16-18	24	12-14
Knoldselleri	7	20-24	30	10-14
Kål	4	15-25	30	5
Løg	2	10-30	35	4-5
Majs	10	20-30	40	3-4
Melon	16	25-30	35	4
Peberfrugt	15	24-32	40	7-8
Persille	10	18-25	32	14
Porre	5	20-21	35	10-14
Pralbønne	15	26	30	8-16
Salat	1	10-20	25	4
Squash	16	21-29	40	7-14
Tomat	10	22-27	35	6

Kilde: www.gourmethaven.dk

Så er det forår

Jørgen Bech-Andersen har blik for ting i haven, mange af os andre ikke tænker over eller lægger mærke til. Læs og lær om noget af det her.

Nedliggende bjergte

Nedliggende bjergte har det latinske navn *Gaultheria procumbens*. Hvorvidt man kan lave te af planten ved jeg ikke, så det vil jeg ikke anbefale. Jeg er blevet interesseret

Nedliggende bjergte *Gaultheria procumbens* har prangende røde bær.

Min kirsebærkornel *Cornus mas* holdt i år en time inden solsorten havde tømt busken. De forskellige dværgmispler, kristtorn og paradisæbler holder heller ikke længe. Men tilbage til bjergteen, der er ca. 15 cm høj og en god bunddækeplante med underjordiske

Nedliggende bjergtes røde bær er ikke eftertragtede af fuglene, så de holder også om vinteren.

udløbere og blanke, stedsegrønne blade. I juni-august udvikles der små hvide blomster i bladhjørnerne. De efterfølgende bær er af varierende størrelse fra 1-2 cm og skinnende røde. De holder det meste af vinteren. PS. Vinterbær *Skimmia japonica* har røde bær som fuglene heller ikke er interesseret i.

En ægte forsommerbebuder

Skovmærke eller, som den indimellem også kaldes, bukkar, hedder på latin *Galium odoratum*. Den dufter af akumirin, hvad man tydeligt kan mærke hvis den tørres og hænges op i stuen og der er regn i vente. Den er også formidabel til at bruge som krydderi i snaps. En kryddersnaps med skovmærke er en af dem næsten alle kan lide.

Araknofobi

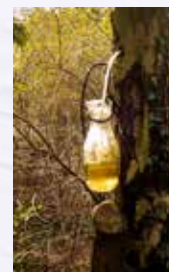
Hvis er du bange for edderkopper er det videnskabelige navn for problemet araknofobi. Det har jeg ikke, så da der en morgen sad en stor edderkop på loftet over brusenichen, lod jeg den sidde. Varmen fra vandet fik den frem hver morgen og jeg begyndte at fodre den med fluer. En morgen havde den fået besøg af en lille edderkop, der formodentlig var en han. Den rykkede stadig nærmere og en dag sad der kun et tomt hylster tilbage. Det er normalt blandt edderkopper at hannen leverer proteiner til æglægningen ved at blive spist. Senere på sæsonen fandt jeg en edderkop, der slæbte rundt med en stor pose. Efter æglægningen spinder edderkoppen ofte over hundrede æg ind i spind. Senere dør edderkoppen. Næste forår klækkes æggene og ungdommen løber ud for at starte deres eget spind til fangst af insekter. Det giver fornyede problemer for alle, der lider af araknofobi, som man vist nok kan blive helbredt for af en specialist.

Edderkop med hvid ægpose.

Birkesirup

Ahornsirup (maplesirup) er almindelig kendt og skattet til pandekager i Canada og Nordamerika. Her anbores stammen på sukkerløn *Acer saccharum* om foråret og 3-5 l saft pibler ud af borehullerne pr. træ pr. dag. Saften samles og inddampes (karamelliseres) til en sød, brunlig, tyktflydende sirup med et sukkerindhold på 67 %. I Danmark gror sukkerløn udmærket, men den er ikke almindelig. Det er birk *Betula vulgaris* til gengæld og hvorfor ikke udnytte det. Jeg har tidligere tappet 30-40 liter saft pr. træ, saften kan drikkes naturel eller inddampes ved kogning til birkesirup og opbevares i glas med skruelåg. I Norge er det almindeligt at koge birkeblade, evt. med tilsætning af sukker, så man får en frisk drik, der smager af forår og C-vitamin. Til sidst må også nævnes, at der ved tilsætning af sukker og gær efter gæring og lagring kan fås en udmærket hvidvin.

Birketræ med borehul og slange til opsamling af saft.

Birkesirup anvendes her til pandekager som i Amerika.

Vi har nok forskellige syn på det ukrudt, de planter der vælger at gro hvor de ikke er ønsket. Med denne definition på ukrudt kan mange urter, der bliver dyrket i haven, få denne betegnelse.

Gennem hele mit haveliv har jeg været fortaler for planter der på trods af at de er et- eller toårige alligevel ter sig som flerårige fordi de har en vis selvsående egenskab.

Nye tendenser

I dag, hvor interessen er kommet for det nordiske køkken, kommer ukrudtet på menuen og flere urter, der længe har været på standby, dukker op som nyheder og introduceres til køkken og krydderurtebed.

Flere af disse nyheder har en vis selvsående evne.

Det står ikke på varebetegnelsen og derfor vil jeg her præsentere enkelte af de urter, som let kan blive en plage i haven hvis man ikke er til det selvsåede.

Urter der spurter

Af Anemette Olesen / Haveskribent

Hvordan vil du
helst se på din have?
Skal den være
veltrimmet med planter,
der står på lige rækker
eller må planterne
så sig selv hvor
de har lyst?

Claytonia sibirica
SIBIRPORTULAK

Sibirportulak er en etårig plante fra Nordamerika der kommer tidligt på foråret med en roset af kødfulde blade. Den trives bedst på fugtig jord og i let skygge og ses af og til på planteskoler, hvor den anbefales som stenbeds-plante. Den har de sødeste anemone-lignende blomster og bliver op til 30 cm høj på næringsholdig jord. Blomsterne pynter på desserter og bladene serveres som pynt eller blandet i salat. Planten har været her længe og er også en plage pga. dens selvsående evne i planteskoler.

Rumex sanguineus
SKOVSKRÆPPE

Skovskræppe er en flerårig plante, der kan købes fra planteskoler og som frø. Planten udvikler blade med røde nerver og er særlig dekorativ når de unge blade opleves; senere får den skræppens vækst og kraftige selvsående evne. Den smager som skræppeblade bitter og besk og kan kun anbefales på tallerkner for de dekorative blade. Den kan på kort tid blive en stor plage i haven, da den ikke er så let at luge bort pga. den lange rod. For at begrænse frøspredning kan den dyrkes i potter og frøstanden skæres bort så hurtigt som muligt.

Oxalis stricta
RANK SURKLØVER

Surkløver hedder planten fordi den smager surt ligesom rabarber og fordi bladene ligner kløverblade.

Den stammer fra Nordamerika og får en op til 30 cm opret, høj stængel. Den ses med både rødbrune og grønne blade og udvikler gule blomster i juli måned.

Rank surkløver er en nyhed til krydderurtebedet og sælges under navnet rød skovsyre.

Den har været en plage på mange planteskoler i mange år hvor den bliver sprøjtet væk. Dens kønne blade og sure smag gør den velegnet som ingrediens i salater og som pynt på tallerkner f.eks. til en forret med fisk.

Hav den evt. i en potte på terrassen hvor dens mange frø ikke får ordentligt fodfæste.

Valerianella locusta
TANDFRI VÅRSALAT

Tandfri vårsalat er en toårig salaturt med en overvintrende roset af ægformede, grønne og saftige blade. Den findes på især fugtige enge i Danmark og der dyrkes en haveform, der udvikler større blade. Vårsalat er som navnet lyder en tidlig plante, der kan puttes i salatskålen før den traditionelle salat kommer op. Alt på planten kan spises og i knaphedstider er selv roden kogt med i supper. Takket være dens tidlige fremkomst er den nok mere velkommen i haven, men den dukker op over hele køkkenhaven og kan med positive øjne være god bund blandt urterne mens andre vil luge den væk.

Tandfri vårsalat sælges som salat i butikkerne og som frø. Den bruges i restauranter som tilbehør på tallerkner og blandet i salat.

Claytonia perfoliata
VINTERPORTULAK

Vinterportulak er en op til 30 cm høj plante og kaldes også for nordamerikansk portulak. Den er en enårig, glatkødet og skør, tueformet plante med oprette stængler. De basale blade er helrandede. Blomsterne er hvide og omgivet af to blade, der er sammenvoksede. Frugten er en lille mangefrøet kapsel. Den trives især på fugtig bund men vil gro alle vegne. På næringsholdig jord bliver planten større og de skøre stængler kan syltes ligesom haveportulakkens. Den pynter i enhver salat og som dekoration på tallerkner. Planten findes som frø i butikker og sælges af og til som salaturt til køkkenet.

Den er ligesom sibirportulak og rank surkløver en plage på flere planteskoler.

BÆNKEBIDERE I MÆNGDE

Ien meget fugtig sommer kan man se bænkebidere forgrube sig på fx agurker i væksthuset. Det gør de, fordi det er tilstrækkeligt fugtigt. Normalt holder de sig til henrådnende materiale som i planteaffald, hvor der er mere fugtigt og de angriber ikke levende plantemateriale, hvor det normalt er for tørt. De er afhængige af fugtige forhold på grund af deres gæller. Bænkebidere er let genkendelige på de mange led, de består af. De er ½-1½ cm lange, grålige og temmelig flade. En af arterne, kuglebænkebidere, kan rulle sig sammen til en kugle. Bænkebidere lægger æg, hvoraf der udvikles unger, der ligner de voksne individer, blot er de lidt mindre og blegere. Bænkebidere er normalt ikke skadedyr, hvis man sørger for at fjerne gammelt affald og henfaldende træstykker, de kan gemme sig under. Bænkebidere ses ofte under potter og krukker, men det er vanskeligt at gøre noget ved, da planterne jo skal have vand.

HØJBEDE

Iprincippet må man sige at et bed, der er hævet over bundlaget, er et højbed, uanset hvor lidt det er hævet. På en meget fugtig jord er det klogt at have en god højde på bedet mens det modsatte gør sig gældende på en meget let jord. Under alle omstændigheder er det klogt at lave en form for afgrænsning af et bed, da det så er lettere at adskille gang fra bed. Et bed bør ikke være meget mere end 90 cm bredt så man kan nå det fra begge sider og ikke behøver at træde ind i det, når der skal arbejdes i det. På denne måde kan man klare sig med at håndkultivere jorden og behøver ikke at grave den, da den ikke er belastet af at blive trådt på. Et hævet bed kræver mere vanding end et ikke hævet bed.

SPIREDYGTIGT FRØ

Hvis du er i tvivl om dit frø er for gammelt er det let at lave en spireprøve ved at så nogle frø på fugtig køkkenrulle. Efter nogle dage kan man se små hvide spirer og alt efter hvor mange frø der spirer kan du udregne spireprocenten. Hvis du laver en prøve med fx 100 frø og kun de 10 spirer skal du så ret mange frø for at få tilstrækkeligt med planter. Du kan ofte gå ud fra at frøene kan spire lidt længere end der står på frøposen hvis frøene er opbevaret tørt, mørkt og køligt.

SKIMMIA MISTRIVES

Skimmia er en surbundsplante. Det betyder, at den trives dårligt i en neutral til basisk jord. Når den mistrives er noget af det første, man lægger mærke til, at bladene bliver gullige i stedet for den friskgrønne farve, de helst skal have. Det er en stedsegrøn bladplante, der egner sig bedst som krukeplante, da den, hvis den er frit udplantet, ikke tåler de forholdsvis store frostgrader, der med mellemrum kan forekomme i den danske vinter. Det største problem med for høj pH er at næringsstofferne jern og magnesium ikke kan optages og dermed giver de gule blade. Brug derfor samme jord til Skimmia som til fx rododendron.

DEN GRØNNE TELEFON

Tirsdage kl. 9.30-12.30 er den "grønne telefon" åben på forbundskontoret. I dette tidsrum kan du ringe på **tlf. 38 28 87 50** og få en snak med Grethe Bjerregaard om problemer i haven og om planter og have i det hele taget. Du kan også sende en mail til **gb@kolonihave.dk** med spørgsmål, kommentarer, sjove historier eller oplevelser. Du kan forvente svar på din mail i løbet af en uges tid. På DialogNet har du mulighed for at se Havebladet som PDF-fil.

Gennem årene kommer der mange samtaler via den grønne telefon. Nogle af de emner, der bliver berørt, er dem, der omtales herunder.

Af Grethe Bjerregaard / Redaktør

VALSKE BØNNER

Valske bønner, *Vicia faba*, kaldes også hestebønner eller favabønner. De tilhører ærteblomstfamilien som andre bønner men ikke samme slægt. Betegnelsen 'heste' foran et plantenavn betyder i mange tilfælde, at planten ikke er egnet til menneskefoder som eksempelvis hestekastanje. Valske bønner/ hestebønner er da også et udmærket og proteinrigt dyrefoder, der hyppigere ses på markerne i de seneste år. De er dog også særdeles velegnede til mennesker, og her er det til forskel fra andre havebønner selve bønnerne, man spiser. Bælgene er kun spiselige som helt små.

Nemme at dyrke

Valske bønner er de mest hårdføre af alle bønnerne. De er ikke kræsnede med jordtype men trives godt i en veldrænet jord og i fuld sol. De kan sås allerede i det tidlige forår samtidig med, at der lægges kartofler. Dyrkes bønnerne for sig selv, sås de i 5-8 cm's dybde med en afstand på 10-15 cm. De sås dybest i en tør jord og mere overligt i en fugtig jord. Man kan regne med en spireprocent på 100, så læg blot ét frø på hvert voksested. I en veldrænet jord kan man være heldig, at de

overvintrer, hvis de sås i oktober.

Valske bønner er som andre bønner selvforsynende med kvælstof og behøver derfor ikke anden gødning end jorddække. De lave sorter på under 50 cm behøver ikke støtte. De højere sorter kan blive tynget af de tunge bælg og kan støttes ved at sætte en pind i hver ende af rækken, hvorefter der trækkes snore på begge sider af planterne. De er dog ofte så stive i væksten, at det ikke behøves.

I blandingskultur med kartofler

Der er ikke mange afgrøder, der kan indgå i blandingskultur med kartofler. Hypningen af kartoflerne vanskeliggør samlivet med andre afgrøder og derudover er kartofler også grådige både hvad angår vand og næring. De valske bønner er dog ikke sarte og når man en enkelt bønne mellem hver kartoffel optager de ikke ekstra plads i køkkenhaven. Bønnerne kan også sås i midterrækken mellem rækkerne af kartofler. I dette tilfælde er det bedst at hyppige kartoflerne lige

efter lægning, og inden bønnerne sås. Hvis der er behov for endnu en hypning, kan man i stedet lægge et tykt lag jorddække i form af visent græs eller halm omkring kartoflerne, så man ikke fjerner jorden omkring bønnerne. Det vil også forhindre jorden i at tørre ud.

Anvendelse

Der er flere anvendelsesmuligheder for de valske bønner. Bælgene er kun spiselige som helt små og man får mest ud af at vente til der er mere "kød" på bønnerne. Starten af august er et godt tidspunkt at høste bønnerne på. De er

nemme at afbælge og herefter blanches bønnerne og den hvide hinde smuttes af. Inde bag den hvide hinde gemmer sig en lækker, friskgrøn bønne, som er lige til at putte i fryseren til vinterens supper og gryderetter.

Om efteråret, når bælgene er mørke og visne, er bønnerne helt modne. Så er det tid til at høste frø til næste år, men har man mange, kan man bruge dem i madlavningen. Før de modne bønner tilberedes skal de lægges i blød natten over ligesom kikærter.

De unge, friske skud og blomsterne af selve bønneplanten kan anvendes i en salat. Efter høst af bønnerne kan man klippe planterne ned, hvorefter de vil komme med fine, nye skud, der kan høstes af sidst på sommeren.

Valske bønner ses kun sjældent til salg i butikkerne, men de er heldigvis meget taknemmelige at dyrke i køkkenhaven.

Man får det største udbytte af de valske bønner ved at vente med at høste dem, til de har fået den hvide hinde. Efter blanchering smuttes den hvide hinde af og ud kommer en stor og lækker bønne, der smager af en blanding af ærter og kikærter med en let bitterhed. Smagen kan variere fra sort til sort.

DEN SYGE SIDE

Selv om der er så stor plantevariation i en kolonihave, at planterne stort set kan klare sig selv uden fremmed hjælp i form af kemikalier, når de angribes af sygdomme og skadedyr, er det dog også rart at vide, hvad det er, der ind imellem rammer planterne, så de ikke mere ligner sig selv.

Bladnematoder.

Begoniemeldug.

LAURBÆRBLADLOPPE

IAGTTAGELSE: På bladene yderst på skuddene kan udvikles fortykkede, bleggule rande, som bøjes tilbage. Ofte angribes kun den ene halvdel af bladet og senere tørrer de angrebne partier ud og bliver brune. Endnu ikke helt udvoksede insekter lever under de bøjede blade. De kommer frem når de er klar til at skifte hud til voksenstadiet. Nymferne er afladede, grå insekter, som udskiller en fnugget hvid voks. De voksne bladlopper er 2 mm lange, bladsugende og ses på skudspidserne.

ÅRSAG: Et saftsugende insekt (*Trioza alacris*) der har 2-3 generationer fra sidst på foråret til midt på efteråret.

HVAD KAN DER GØRES: Skadedyret forekommer sjældent i større antal; derfor kan indsamling af dyrene med håndkraft fra angrebne blade, så snart de ses, være nok til at holde skadedyret nede.

BEGONIEMELDUG

IAGTTAGELSE: På bladoversiden ses tydeligt gråligghvide, pulverformede svampebelægninger, som ses som pletter eller skjolde. Inficerede blade bliver enten brune og indtørrede eller gullige og vanddrukne. Det sidste især på begonityper med kødfulde blade. Stængler og blomsterstande kan også angribes. Det er mest på indendørs begonie (men også i væksthuse) at der ses angreb af svampen, medens den er sjældnere på friland.

ÅRSAG: Svampen hedder *Microphaera begoniae* og med tørre forhold omkring plantens rødder og med fugtighed omkring bladene har den gode angrebsmuligheder.

HVAD KAN DER GØRES: Pil straks alle angrebne blade af. Hold planten tilstrækkelig fugtig og sørg for god luftcirkulation for at nedsætte fugtigheden.

BLADNEMATODER

IAGTTAGELSE: Der udvikles brune øer eller kiler på bladene, hvor nematoderne spredning inde i bladet begrænses af de større bladnerver. Til sidst bliver hele bladet brunt og tørrer ud. Typisk at de nyeste blade i skudspidserne ikke er inficeret, medens de ældre blade nede ad stænglen bliver mere og mere skadede. Skaderne ses oftest på krysantemum og jordbær.

ÅRSAG: Mikroskopiske arter, krysantemumbladnematoder og jordbærbladnematoder, som også kan angribe en række andre planter.

HVAD KAN DER GØRES: Nematoderne kan ikke bekæmpes. Alvorligt inficerede planter skal graves op og brændes. Ved indendørs planter skal man undgå at gøre bladene våde, da nematoderne kommer frem fra bladene og spreder sig i vanddråberne. Nematoder spredes via plantemateriale, jord og potter. Nematoder kan overleve i mange år, selv på helt tørt plantemateriale.

HAVEBLADETS ABC

AFBÅRET

Udtrykket bruges om skud og grene, som har afsluttet frugtbæringen. Herefter kan der ske en udtynding af de afbårne grene, evt. bortfjernes de helt.

AFGNIDNING

Er der for mange nye skud, eller de er placeret uhensigtsmæssigt, kan man fjerne de uønskede nye skud, ved at gnide dem af.

AFKNIBNING

Fjernelse af skudspidser (det gøres med pege- og tommelfinger). Formålet er at fremme dannelse af sideskud eller blomsterknopper.

AFLÆGNING

Ønskes der flere planter af samme busk kan grene bøjes ned til jorden (nedkroges) mens de stadig sidder fast på moderplanten. For at holde grenen ned til jorden kan der lægges en sten på grenen eller den kan tvinges ned til jorden med en pløk. Der lægges lidt jord over, så grenen får jordkontakt og kan begynde at sætte rødder. Efter en sommer kan de nye planter graves op og skuddene klippes bort fra moderplanten.

AFLØVNING

Afløvning sker om efteråret når bladene falder af planterne. Efter let nattefrost kan bladene nemt gnides af planterne med hænderne.

AKS

Et aks er en blomsterstand med forlænget akse og mange siddende blomster.

AMPEL

En ampel er en potte med tråd så den kan hænges op beplantet f.eks. med sommerblomster. Husk at vande.

ARTSNAVN

Et artsnavn er efternavnet i et botanisk plantenavn. En kategori i planteklassifikationen, som afgrænser nært beslægtede planter, som ligner hinanden. Et artsnavn skrives altid med småt og gerne i kursiv.

KRYDSORD

Hvis du løser krydsordet og sender løsningen på ordet med spørgsmålstegnet til Kolonihaveforbundet, enten på postadressen

Smedeholm 13 C, 2. th, 2730 Herlev eller på mailadressen **info@kolonihave.dk**, deltager du i lodtrækningen om tre præmier, der består af et gavekort på 300 kr. til et havecenter.

Løsningen skal være Kolonihaveforbundet i hænde senest den 12. april 2018

(vi er kun ude efter ordet med spørgsmålstegnet).

Løsningen i Havebladet nr. 5/2017 er NÆRUM.

Vinderne

- Jørgen Krøyer, Roskilde
- Britta F. Johansen, Ballerup
- Finn Jakobsen, Aalborg

Alle 3 vindere får snarest deres gavekort tilsendt.

Vind gavekort til plantecenter!
Værdi: kr. 300,-

Hvem var Poul Reichhardt dus med ?

1 2018	FLASKE	MORAL	BELØB	UNGE	LIGA- TUR	LAND	FLOD	FILTER	TONE	BY	
HAVE- RED- SKAB											
ÆSKE			2		FR. VEN TRÆ				GL. Å RUM		
?								STRID	1		6
FINT	9		STOF STEP	3			Ø FORD- MODEL				TUD
LITER		VÆRDI- PAPIR BUSK	8								
SKUE- SPILLER					GRIBE SKIB		7			X	
GÅDE			5				FR. BY				
DYR						4			10		

KOLONIHAVEJURA

HELÅRSBEBOELSE - HUSK NU REGLERNE

Vi ser stadig ulovlig helårsbeboelse i haveforeningerne. Det skaber forvirring om hvad man må og kan have store konsekvenser for dem, der overtræder reglerne.

Det følger af reglerne i kolonihave-loven, at man ikke må bo hele året i sit kolonihavehus. Alligevel ser vi flere tilfælde, hvor medlemmer bruger deres kolonihavehus som deres egentlige bolig. Det skaber konflikter med de øvrige medlemmer i foreningen og er også en utryk situation for de ulovlige beboere.

Folkeregisteradresse i haveforeningen

Som vi skrev i bladet tilbage i 2015 kan man som udgangspunkt godt have sin folkeregisteradresse i kolonihavehuset. Det skyldes, at kommunerne skal registrere enhver på deres bopæl, som er det sted, hvor man regelmæssigt sover og har sine ejendele. Det er dog vigtigt at understrege, at folkeregisteradresse ikke er det samme som en tilladelse til at bo i kolonihavehuset hele året. I nogle lejekontrakter kan der desuden være krav om, at lejer har en lovlig folkeregisteradresse udenfor haveforeningen.

dispensation til helårsbeboelse, heller ikke via en lokalplan. Hvis kommunerne ønsker at lave området om til helårsbeboelse, skal de indenfor lovens rammer ophæve områdets status som varigt kolonihaveområde, hvilket er en kompliceret proces og i de fleste tilfælde vil kræve etablering af et nyt kolonihaveområde. Ved en ophævelse forsvinder lovens beskyttelse af området.

Helårsbeboelse truer kolonihavebevægelsen

Kolonihaveforbundet er stærkt imod helårsbeboelse, da det truer haveforeningernes eksistens og hele formålet med kolonihaver, som er at give alle mulighed for et grønt fristed udenfor byerne. Det har aldrig været tanken, at kolonihaver skulle overgå til almindelige boligområder med alt hvad det indebærer.

Dispensation er ikke mulig

Kommuner har i nogle tilfælde givet haveforeninger udenfor Kolonihaveforbundet tilladelse til at husene kan benyttes til bolig hele året. Der kan være flere bevæggrunde til denne praksis.

Kolonihave-loven er dog klar. Kommunerne kan ikke give

Utryk situation for de ulovlige beboere

Helårsbeboelse er en utryk situation for de medlemmer, som bor ulovligt. Lejekontrakten vil som regel indeholde bestemmelser som forbyder helårsbeboelse, enten direkte eller med henvisning til foreningens vedtægter, lokalplaner, deklarationer eller lignende. Hvis man bor ulovligt i sit hus kan det betyde, at foreningen kan ophæve lejekontrakten og man kan blive bedt om at flytte med det samme. Udover usikkerheden med at finde en ny bolig, kan det medføre store omkostninger til salg eller flytning af hus.

Vi kan derfor kun anbefale, at reglerne om helårsbeboelse overholdes.

HumørSpiren

Hvordan er de tilfreds med vort firmas nye plantegødning..?

VÆRD AT BESØGE

Når Kolonihaveforbundets konsulenter mødes en gang om året er faglige besøg en væsentlig del af programmet. Disse besøg kan man følge i Havebladet.

BESØG HOS GARTNERIET TOFTEGAARD

BESØG HOS POMETET

Pometet er en samling af frugttræer og frugtbuske der er en del af det jordbrugsfaglige fakultet under Københavns Universitet (tidligere Landbohøjskolen). Samlingen blev til på initiativ og indsamlet af frugtavlspresident Anton Pedersen og blev etableret i Taastrup i 1956. I dag omfatter Pometet 8 ha med alle mulige frugttræer og -frugtbuske. F.eks. er her 750 æblesorter (heraf 250 danske), lige fra de gamle som f.eks. 'Gråsten' der er over 300 år gammel. Pometet er derudover en forskningsinstitution og varetager forskning og bevaring af de danske gener indenfor frugtavl i samarbejde med Nordisk genbank.

Vi blev vist rundt af den daglige leder Torben Toldam og fik beskrevet både de aktuelle og de fremtidige projekter såsom undersøgelser af *Malus 'Brændkjær'*, stikkelsbær, æbleformering med

varmebehandlet virusfrit materiale, aromaforskning, vinhybrider fra f.eks. USA, *Rubus* og brombær og meget mere. Bærsamlingerne er fornyet og man undersøger nu midt i hyldebær.

Det senest anlagte forsøg med vin viser, at man helst skal have tidlig blomstring, hvis druerne skal nå at modnes og vi blev indført i den nyeste viden om beskæring af vin.

En lærerig rundvisning af en vidende og dedikeret leder.

Gartneriet Toftegaard ligger syd for Køge og har specialiseret sig i krydderurter, tomater m.v. Her er 3500 m² væksthuse fyldt af planter. Vi blev vist rundt af medejer Lene Tvedegaard, der udover at drive stedet også har skrevet en fremragende bog om krydderurter med alt man bør vide herom. Sortimentet er stort, bl.a. har man 20 basilikumsorter, 120 chilisorter, 130 tomatsorter og 250 forskellige krydderurter.

Stedet drives økologisk nu gennem 2 år, og der er aldrig blevet sprøjtet i de 20 år de har ejet gartneriet. Om efteråret ryddes det hele og der startes op på ny om foråret.

Gartneriet arbejder meget med smag bl.a. den 5. umami. Vi fik demonstreret hvor smagen sidder i chilien, nemlig som et hvidt lag på undersiden af frugtkødet og ikke i kernerne, som mange tror.

Utrolig interessant rundvisning med en engageret og vidende guide. Stedet har en gårdbutik, så alle er velkomne. Den åbner 6. april og adressen er Højskolevej 5, Vedskølle, Køge.

Af Hans Preisler

DET INTERNATIONALE KOLONIHAVEFORBUND

KÆRE KOLONISTER

Det er i sandhed noget af en præstation efter så mange år ikke alene at være i live men stadig at være tiltrækkende.

Det er ikke en given ting. Vores filosofi, metode, betydning og formål skal til stadighed udfordres og vore mål omformuleres og/eller udvides.

Det er igen blevet moderne at dyrke have. Flere og flere ønsker at komme i kontakt med jorden, at spise sundt og være i kontakt med andre mennesker. De vil leve i menneskevenlige nabolag, i byer, der tager hensyn til menneskerne.

Alligevel er der mange, der mangler nødvendigt kendskab til at dyrke have. Den kan de finde i haveforeningerne, da kolonister har stor erfaring med netop dette. Derfor er der ventelister

på at få kolonihaver. Det er frustrerende for en del mennesker.

På den anden side er der dem, der mener at haveforeningerne er overregulerede, alt for konservative og ligger alt for langt væk. Derfor er der nogle, der til tider ønsker mere uregulerede måder at dyrke have på, mindre arealer, tæt ved boligen, uden ret mange regler eller gebyrer. Så der kommer nye måder at dyrke have på: byhaver, mellemkulturelle haver, bygårde...

Tidligere anså man det at bygge huse eller at skabe industri for at være af størst betydning når man skulle skabe levedygtige byer. Ifølge det europæiske miljøkontor (the European Environment Bureau) er 5 % af EU blevet bebygget og omskabt af mennesker. Motorvejsnettet er udvidet med ca. 41 % (15.000 km). Der er dog nu et paradigmeskift på vej der peger i retning af en ideologi om grønnere byer. EU-kommissionen har også udarbejdet retningslinjer for grønne infrastrukturer i byer.

Det er derfor vores mission som kolonister, både nationalt og internationalt, at udnytte denne tendens og tage passende skridt til at mennesker kan fortsætte med at dyrke have eller få mulighed for at gøre det, så kolonihaver respekteres og beskyttes permanent som et aktivt grønt område i byens grønne infrastruktur. Det er uomtvisteligt at kolonihaver bidrager til forbedring af bymiljøet, til bevaring af biodiversiteten, til forbedring af klimaet i byen så vel som social

sammenhængskraft. For blot at nævne noget.

Såvel de nationale som den internationale sammenslutning må foretage dybtgående analyser af bymiljøet og undersøge de udfordringer og positive vilkår der er for at udvikle den bedste strategi, så fremtidens kolonihaver anses som et uundgåeligt element i et sammenhængende miljø.

Kolonihaver skal stadig være almene og fortsat være til glæde for alle. Vi må kombinere tradition med fornyelse, inspirere unge som gamle og fortsat

bidrage til menneskers, samfunds og naturens velbefindende samt en bæredygtig udvikling. Vi var, er, en del af haverne i byerne, måske den sidste aktive del. Vi må række ud til andre former for dyrkning af have i byerne, så disse bliver endnu mere menneskevenlige.

I 2018 vil Einsteins ord "Man kan ikke løse et problem ved at tænke på samme måde som da man opdagede det" og Francis Bacons "De unge vinranker giver flere druer men de gamle giver bedre vin" gælde for kolonihavers og byers videre udvikling.

Alle ønskes et godt helbred og held og lykke i 2018.

Der er igen
blevet moderne,
at dyrke have.

Malou Weirich

Malou Weirich

Generalsekretær for Det Internationale Kolonihaveforbund (Office International du Coin de Terre et des jardins Familiaux)

Oversættelse: Grethe Bjerregaard

Indlæggets afsnit om det internationale seminar i København i august 2018 er udgået. Se omtalen af dette side 47.

FORBEDRINGER AF DET INTERNATIONALE SAMARBEJDE

Kolonihaveforbundet
var vært ved
internationalt
seminar i København.

EU-niveau og samtidig udvikle et øget samarbejde med andre organisationer inden for det grønne område om fælles ønsker til den fremtidige udvikling.

Et samarbejde mellem haveforeninger og kredse på tværs af landgrænserne blev også nævnt som fremtidige muligheder.

Det blev stærkt understreget, at det er helt nødvendigt med en bedre information om det internationale arbejde gennem de nationale forbunds forskellige informations-kanaler som medlemsblade, hjemmesider mv., hvis også medlemmerne skal have interesse – og forståelse – for denne del af kolonihavebevægelsens virksomhed.

Hurtigtarbejdende arbejdsgruppe

For at følge op på drøftelserne i København blev der nedsat en hurtigt arbejdende arbejdsgruppe, som ved det næste møde i den internationale organisations forretningsudvalg i slutningen af november, skulle fremlægge en handlingsplan for de fremtidige aktiviteter på dette niveau.

Ved et efterfølgende hovedbestyrelsesmøde i det danske forbund i september betegnede forbundsformanden drøftelserne ved seminaret, som nogle af de bedste han havde deltaget i på dette niveau og han så frem til en øget indsats på det internationale område fremover.

Det internationale kolonihavesamarbejde bør øges og forbedres fremover bl.a. gennem en styrkelse af sekretariatet bag det internationale kontor med base i Luxembourg. Det var den klare konklusion af et internationalt seminar med det danske kolonihaveforbund som vært den 24.-27.august i København.

3 mio. kolonister

Organisationen repræsenterer ca. 3 mio. kolonister, hvor senest det japanske kolonihaveforbund er blevet medlem. I drøftelserne i København deltog repræsentanter for de nationale kolonihaveforbund i Østrig, Belgien, Finland, Frankrig, Tyskland, Luxembourg, Holland, Norge, Sverige, Schweiz og Storbritannien. Endvidere deltog lederen af det internationale kontor, Malou Weirich, aktivt i drøftelserne. Fra

det danske forbund deltog forbundsformand Preben Jacobsen, der bød forsamlingen velkommen, forbundets tidligere generalsekretær Mogens Ginnerup-Nielsen, der var ordstyrer, HB-medlemmerne Peter Rønning-Bæk og Preben Sørensen samt redaktør Grethe Bjerregaard og medarbejdere fra forbundskontoret som seminarets sekretariat.

Preben Jacobsen understregede i sin velkomst, at hensigten med drøftelserne var at bringe nyt liv i den internationale organisation og samtidig udbrede kendskabet blandt kolonisterne om dette internationale samarbejde.

Bedre information

Resultatet af et efterfølgende gruppearbejde med en engelsk og en tysktalende gruppe var en række forslag til at skabe øget politisk indflydelse på

Af Preben Sørensen

KOLONIHAVEFORBUNDETS ÆRESMEDLEMMERS KLUB - KÆK

ÅRSSMØDE PÅ TORNØES HOTEL

Tornøes Hotel i Kerteminde
var i dagene 13. til 15. juni 2017
ramme om KÆKs årsmøde.

Deltagerne

- Bente og Per Ysbæk
- Britta og Ebbe Hald
- Holger Nielsen
- Jytte og Carsten Bjørk Olsen
- Jann Poulsen
- Doris og Heinrich Madsen
- Else-Marie og Allan Blom
- Lise og Finn Schriver
- Ellen og Mads Kofod
- Anne og Preben Jacobsen
- Aase og Torben Meldgaard
- Vivi Jensen
- Dorte og Rene Hebgen
- Lis-Pia og Benny Pedersen
- Annie og Frede Kristensen

I alt 27 deltagere.

Følgende havde sendt afbud:

- Eybert Madsen,
- Grethe og Holger Larsen
- Finn Johansen
- Vagn Nyvang
- Hans Larsen
- Knud Sebens
- Preben Nielsen.

Mødets afholdelse

Formand Per Ysbæk oplyste, at der siden sidst havde været "rund" fødselsdag, nemlig Finn Schriver fra Viby J. KÆK markerede og lykønskede med vin.

Dagsorden

Punkt. 1. Orientering v/ Per Ysbæk-Nielsen.
Punkt. 2. Evaluering af tur til Esbjerg.
Punkt. 3. Regnskab.
Punkt. 4. Kontingent.
Punkt. 5. Er det en ide med en Hjemmeside?
Punkt. 6. Valg af bestyrelsen.
Punkt. 7. Hvor skal vi mødes til næste år.
Punkt. 8. Eventuelt.

Punkt. 1. Formanden bød alle velkommen også de nye Æresmedlemmer: Annie og Frede Kristensen fra Århus, Lis-Pia og Benny Pedersen fra København samt Hans Larsen fra Korsør.

Formanden bad alle være klar til bustur startende onsdag kl. 09.30. Vejret var rimeligt og var meget solrigt og lækkert til udendørsaktiviteter under hele vort ophold.

Punkt. 2. Evaluering af vores tur til Esbjerg på Hotel Britannia.

Alle var enige om, at det havde været et godt arrangement Else-Marie og Allan Blom havde strikket sammen.

Punkt. 3. Regnskab blev fremlagt og godkendt af alle og herefter kunne vi få det nye kontingent opkrævet.

Punkt. 4. Kontingentet bliver som vedtaget i 2016 100,00 kr. pr. deltagerer.

Punkt. 5. Er det en god ide med en hjemmeside?

Alle syntes, at det er en god ide, alle lovede at komme med nogle gode ideer til hjemmesiden, fx billeder fra alle de arrangementer vi har afholdt. Vi ser hvad der sker.

Punkt. 6. Det så ud til at alle var tilfredse

med bestyrelsen og vi håber at Finn Johansen snart vender tilbage til den. Forsamlingen kvitterede med applaus.

Punkt. 7. Der var stor enighed om at det bliver en tur til Århus, hvor det er Lise og Finn Schriver der står for arrangementet, vi glæder os alle til en tur til Århus i dagene tirsdag den 12.6. til torsdag den 14.6.2018.

Punkt. 8. Forbundsformand Preben Jacobsen gav en kortfattet orientering om dels kontorets drift, dels det store arbejde, der påhviler kontoret. Der er fortsat stor aktivitet i Kolonihaveforbundets kursusvirksomhed.

Til sidst vil jeg rose Jytte og Carsten for det gode arrangement først tirsdag, hvor vi var i den Fynske Landsby, hvor Jytte kunne lære nogle af vores deltagere at kniple. Vi havde en god oplevelse med at se alle de gamle gårde, og ikke mindst da den gamle kro holdt åben for os. Det var hyggeligt. Onsdag, hvor turen gik med bus til Humlemagasinet, var der en historisk udstilling fra de Dansk-Vestindiske Øer. Det var godt vejr og alle hyggede sig i de fine omgivelser. Vi kunne også se Sigfred Pedersen Museet.

Ved hvert møde skal Forbundets Nål og Forbundets Sangbog medbringes.

Til sidst vil Bente og Per Ysbæk ønske jer alle en god sommer.

Per Ysbæk-Nielsen

Per Ysbæk-Nielsen

Referent

AKTUELT

NYT FRA KOLONIHAVEFORBUNDET

PERSONDATA I FORENINGERNE

EU har udarbejdet en persondataforordning som har betydning for den måde, hvorpå haveforeninger håndterer medlemsoplysninger. Persondataforordningen er allerede trådt i kraft og fra d. 18. maj 2018 indføres der sanktioner for manglende overholdelse af forordningen. Forbundskontoret er i gang med at udarbejde vejledninger og materiale, der kan understøtte foreningerne i deres arbejde med persondata. Materialet vil snarest blive lagt på DialogNet.

Ditte Jensen

(INTET) NYT FRA HOVEDBESTYRELSE OG UDVALG

I skrivende stund har der ikke været afholdt møder i Hovedbestyrelsen siden sidste udgave af Havebladet. Dog vil Hovedbestyrelsen få travlt i 2018, da det jo er kongres-år og Hovedbestyrelsen skal derfor behandle mængder af forslag i løbet af foråret og sommeren. Forretningsudvalget har holdt et par møder og mange af de øvrige udvalg er i gang med at udarbejde kongresforslag til hovedbestyrelsen. Der er stilhed for kongres-storm.

Ditte Jensen

KURSUS I KONFLIKTHÅNDTERING

Det er vores ønske at klæde alle jer bestyrelsesmedlemmer på til de opgaver, som I varetager. Det kan både gøre bestyrelsesarbejdet lettere og så er det også en forsikring for alle vores medlemmer om, at bestyrelsesarbejdet i haveforeningerne bliver udført forsvarligt.

Indtil nu har vi udbudt kurser om økonomi, regnskab, vurderingsregler og jura, men som noget helt nyt udbyder vi nu også kursus i konflikthåndtering.

Kurset giver jer en række praktiske arbejdsredskaber, som I kan bruge i det daglige, hvis der opstår uoverensstemmelser i haveforeningen. Det kan både være konflikter internt i bestyrelsen, og i haveforeningen mellem flere kolonister.

Kurset er opdelt i to spor. Om formiddagen skitserer vi hvilke roller, vi kan tage og give hinanden i konflikten. Rollerne har betydning for konfliktens løsning og derfor er det vigtigt at kunne finde dem og tale om dem sammen. Om eftermiddagen arbejder vi med, hvordan vi kan ændre rollerne, så vi ikke låser os fast i at tale om eksempelvis skyld og ansvar men i stedet sætter fokus på de løsningsmuligheder, vi kan se.

Igennem hele kurset arbejder vi med jeres oplevelser og erfaringer fra foreningerne. I vil gå fra kurset med redskaber til, hjemme i foreningen, at arbejde videre med:

- Hvad part og modpart er blevet sure over og hvad der sker i konflikten.
- Hvem der udfylder hvilken rolle.
- Handlemuligheder i konflikten.
- Hvordan alle parter kan få lyst til at deltage i at løse konflikten.

På DialogNet finder I kursuskalenderen og yderligere information om kurset. I skal trykke på "Bestyrelser", derefter mappen "vores serviceydelse", så "kurser" og derefter "kursus i konflikthåndtering".

Iben Sandra Svensson

KOLONIHAVEFORBUNDETS KONGRES 2018

Kolonihaveforbundets kongres 2018 afholdes i Odense i dagene 14.-15. september. Kongressen afholdes i overensstemmelse med Kolonihaveforbundets vedtægt § 9 og der er følgende foreløbige dagsorden:

- Valg af dirigent og kongressekretær.
- Kongressens dagsorden.
- Beretning.
- Regnskab og budget.
- Forslag til behandling.
- Valg af tillidsmænd i henhold til vedtægten.

I vedtægten er fastlagt at kongressen består af Kolonihaveforbundets hovedbestyrelse samt delegerede fra hver kreds. Kredsen vælger en delegeret pr. påbegyndt 500 medlemmer i kredsen. Indkaldelsen af de valgte delegerede sker skriftligt.

Foto: Hanne Olsen

SET OG HØRT

KOLONIHAVEFORBUNDET ØNSKER TILLYKKE

KASTRUP

75 ÅRS JUBILÆUM I SØNDERVANG

Den 20 april 2018 er det 75 år siden at haveforeningen Søndervang afholdt sin første ordinære generalforsamling i Amager Selskabslokaler i Markmandsgade.

Forud for denne begivenhed var der fredag den 9. april 1943 kl. 19.30 afholdt en konstituerende generalforsamling, også i Amager Selskabslokaler. Generalforsamlingen indledtes af Hr. Svarø fra Kolonihaveforbundet. Københavns Kredsen var repræsenteret ved Hr. Green og konsulent Laur. Nielsen. Der skulle vælges et udvalg på syv medlemmer der sammen med konsulenten og dennes medhjælper skulle foretage udstykningen af matr. nr. 19 Sundby Overdrev. Ved samme lejlighed blev der valgt to revisorer.

Udvalget skulle arbejde hurtigt idet haverne skulle frigives mandag den 19. april og der skulle være stiftende ordinær generalforsamling tirsdag den 20. april 1943.

Vi har i dag en forening med masser af liv og medlemmer i alle aldersgrupper, hvilket er med til at give en blandet og farverig forsamling.

Vores forening har mængder af tilbud med aktiviteter for både børn og voksne – ja, der er dejligt i Søndervang.

På jubilæumsdagen den 20. april 2018 afholdes reception i foreningshuset kl. 15.00-18.00, hvor vi håber at se mange medlemmer samt venner af foreningen på denne festdag.

Ved venlig hilsen
Jutta, Helle og Amy,
Festudvalget

KASTRUP

H/F MEJLGAARDEN FYLDER 75 ÅR

H/F Mejlgaarden blev stiftet d. 18. marts 1943. Den startede med 165 lejemål, pt. er der 115 lejemål efter at der i 1994 blev anlagt motorvej til Sverige, Øresundsforbindelsen. Haveforeningen blev opført på en mark fra bondegården Mejlgaarden. Deraf kommer navnet på haveforeningen. Det betyder af foreningen fylder 75 år i 2018. Jeg vil i den forbindelse ønske alle i foreningen et stort til lykke med dagen.

Henning Tillemann,
formand

KASTRUP

75 ÅRS JUBILÆUM I H/F SYDGRÆNSEN

Den 26.5.2018 afholdes i anledning af vores 75 års jubilæum en reception kl. 13-14 i H/F Sydgrænsen.

Venlig hilsen
Helle Stauning

ODENSE

H/F RØDEGAARDS- LØKKEN FYLDER 125 ÅR

H/F Rødegårdsløkken blev startet 22.2.1893. 125 års fødselsdagen blev fejret med en stor jubilæumsfest for foreningens medlemmer og indbudte gæster på Restaurant Næsbyhoved Skov den 2.3.2018.

Bestyrelsen

Frist for
manuskripter til
Havebladet #2 2018:
12. april

NEKROLOG

Det er med stor sorg, vi har modtaget meddelelsen om at et af vores gamle hovedbestyrelsesmedlemmer og mangeårige kredsformand for dan gamle Korsør Kreds, æresmedlem Hans Larsen, er død den 29. februar 2017. Vores tanker går til Grethe og familien.

Preben Jacobsen,
forbundsformand
Kolonihaveforbundet

nynorm® - Hegns-/Havelåger

Model: Hellerup

Model Hellerup er en af vores modeller i eksklusivt design. Lågen er i kraftig god kvalitet, lavet i Bossé (Mahogni-art) og malet i hvid.

Mål på lågerne:
300 cm længde
120 cm højste højde
100 cm laveste højde

Låger, stolper, stolpetoppe, hængsler og beslag. Låger, stolper, stolpetoppe, hængsler og beslag medfølger i prisen.

Låger, stolper, stolpetoppe, hængsler og beslag.
Kun kr. 26.296,- inkl. moms.

Klik ind på vores hjemmeside og se vores store udvalg af Hegnslåger.

Model Gentofte en låge i rigtigt flot design. Lågen er i kraftig god kvalitet, lavet i Bossé (Mahogni-art).

Mål på lågerne:
300 cm længde
120 cm højste højde
100 cm laveste højde

Låger, stolper, stolpetoppe, hængsler og beslag medfølger i prisen.

Model: Gentofte

Låger, stolper, stolpetoppe, hængsler og beslag.
Kun kr. 21.202,- inkl. moms.

*Priserne er eksklusiv levering.

www.nynorm.dk

Tlf: 70 23 15 51 - E-mail: nynorm@nynorm.dk

Skån ryg og knæ

OneLeg
by susanne schmidt

Brug en OneLeg 32 når du har opgaver i jord- og gulvhøjde. På OneLeg 32 sidder du tæt på jorden og kan både vippe og dreje uden at belaste ryg og knæ.

Se alle modeller og farver, find forhandler eller bestil på

www.oneleg.dk

OneLeg 32	319,-
Skridsikring	69,-
Sædeovertræk	119,-
Havehandsker	169,-

Stjernestunder i kolonihaven

Juliana Compact

6,6 m² Aluminium • sorte døre og vinduer • 3 mm delt glas
Inkl. fundament 9.999 kr • hærdet glas +3.500 kr

SPAR
op til
2.299
kr

Juliana Junior

9,9 m² Antracit • hærdet glas i hele baner
Inkl. fundament 14.999 kr

Vi har butikker tæt på dig.
Find os på drivhuscenter.dk
eller kundeservice 30 30 78 02 (vest)
93 39 22 01 (øst)

 JULIANA
DRIVHUSCENTER

Bestil katalog på
brochure.drivhuscenter.dk
eller scan kode

moreland^{dk}

ALT TIL HAVE • BOLIG • FRITID

KØB 2 ENS
& SPAR
50%
PÅ NR. 2*

DE FØRSTE MED 400
OG 500 CM BREDE!

PRISER FRA
799,-

Essence Læsejl
Fås i flere farver med åben eller lukket kassette.
Læsejlet kan monteres på husmuren, hvorfra det
kan trækkes ud. **Se størrelser og tilbehør som
f.eks. parasolbestag og terrassebestag på
www.moreland.dk**
* På udvalgte modeller

Essence markiser
Moreland sælger åbne manuelle
og lukkede elektriske markiser,
med polyester dug. Størrelser
og farver kan ses på
moreland.dk

essence

ELEKTRISK
LUKKET MARKISE
300x250 CM
4499,-

ELEKTRISK
LUKKET MARKISE
400x300 CM
6499,-

Lukket markise
med motor

227 CM
1489,-

heatUS
Terrassevarmer
med flamme

2 STK. FRA
99,-
SPAR
59,-

10 STK. FRA
120,-
SPAR
30,-

Fakter i bambus/
rustfrit stål

2 STK.
899,-
SPAR
259,-

Minidrivhus 120x80x37,6cm
Fås i 3 størrelser i sort og alu.
Passer på en palletteramme
(medfølger ikke).

Minidrivhus
70x50x130cm.

2 STK.
299,-
SPAR
199,-

Terrassevarmer hængende
Perfekt til forteltet eller
under parasollen.
Fås i alu, hvid,
rød og sort.
699,-

BESTIL ONLINE

OG FÅ LEVERET TIL DØREN ELLER AFHENT PÅ VORES LAGER I ODENSE

SE VORES STORE UDVALG AF PRODUKTER
TIL BOLIG & FRITID PÅ WWW.MORELAND.DK

**Blomster-
holder i jern**
21x150/180cm.

2 STK.
149,-
SPAR
49,-

homeville
Boston chaiselong sofa grå
Chaiselong kan placeres både i
venstre og højre side.

GRÅ
1499,-
SPAR
500,-

**Firkantet
espalier**
40x80cm.

3 STK.
99,-
SPAR
18,-

Båtkurv
34x51cm.

149,-
SPAR
100,-

**Marius sort
m. sort pude**
Skalstol i plast
og ben i træ.

4 STK.
899,-
SPAR
297,-

Trampoliner
Flere modeller fra Salta,
Berg og Bestplay.

SE VORES STORE UDVALG AF
TRAMPOLINER OG BADEBASSINER
PÅ WWW.MORELAND.DK

Monteringskit
til solsejl
99,-

2 STK. FRA
258,-
SPAR
140,-

Solsejl
Størrelser og
farver kan ses
på moreland.dk

PRO
1499,-
SPAR
500,-

**Bestplay basket-
ballstander**

badebassiner
Fra babypool på 41 liter
til stor swimmingpool
på 25323 liter.

Vores kunder elsker os!

★★★★★

Vi er glade for alle de gode
anmeldelser i giver os.

Vi sender alle hverdage eller afhent på vores lager mandag-torsdag 13.30 - 15.30 og fredag 13.30 - 14.30 • Kundeservice 70 22 72 92 mandag-fredag 9 - 15
Tilbuddene udløber tidligst d. 30/4 2018 eller så længe lager haves

230V I FRITIDSHUSET

Til lys, køleskab, tv

MULIGHED FOR TILSKUD!

SOLCELLEANLÆG

Solcelleanlæg fra Viva Energi leverer 230V til fx **køleskab**, tv, lamper, mobil, pc, kaffemaskine og støvsuger.

NU KAN DU FÅ TILSKUD TIL SOLCELLER!

Fra 1/3 til 31/5-18 kører en tilskudspulje til solceller, som nu også gælder de fleste af vores 2018 fritidshusanlæg. Tilskuddet er mellem 1000-3000 kr. og fratrækkes ved bestilling.

Solpakke 900Wh/600W

Til alm. køleskab, lys, tv, pc, mobil, iPad.
Strøm nok i højsommer og weekender.
270-275W panel (1x1,65m), 230V (600/1200W),
2,4kWh batterilager. Nr. 1369.

kr. 10.999,-

TILSKUD 1000,-

Solpakke 1.9KWh/600W

Som ovst. m/2 paneler. Strøm til hele sommeren. 2 paneler (2x1,65m). Nr. 1370.

kr. 12.999,-

TILSKUD 1000,-

Solpakke 1.9KWh/2400W

Til kaffemaskine, støvsuger, micro-bølgeovn & alt i solpakke 900Wh.
Strøm til hele sommeren.

2x 270-275W paneler (2x1,65m), 230V/2400W, 4,8kWh
batterilager. Backup-indgang til ekstern 230V kilde. Nr. 1492.

kr. 18.999,-

TILSKUD 1500,-

Priserne er inkl. moms og du kan fratrække tilskuddet ved køb inden 31/5-18.
Montering er ikke inkluderet, men anlægget er nemt at opsætte med den udførlige danske monteringsvejledning og fejlsøgningsinstrument. Husk også at købe monteringsbeslag afhængig af tagtypen (200-600 kr. pr. panel).

Vi er danmarks førende indenfor batterianlæg!
Læs mere på vivaenergi.dk/fritidshus

Viva Energi

Anelystparken 43B | 8381 Tilst
Tlf. 70 22 70 40 | www.vivaenergi.dk

KONGELUNDS
HUSENE

- Alt andet er bare kolonihavehuse

Følg os på facebook

www.kongelundshusene.dk

mail@kongelundshusene.dk

+45 40 15 70 09

Tagpapdirect

SHINGLES TAGPAP

Vores shingles tagpap udnytter innovativ teknologi til at forbedre shingles' præstationer med mindre vægt.

Alle shingles tagpap er produceret, så det giver en overlegen holdbarhed og fleksibilitet. Holdbarhed mindst 40 år alt efter forhold.

Kun 207,- pr. pakke.

(3 m² pr. pakke, som dækker 2,5 m²)

Fås i flere forskellige farver.

Sort

Grøn

Rød

www.tagpapdirect.dk

Tlf: 70 23 15 51 - E-mail: salg@tagpapdirect.dk

"Det bedste, jeg nogensinde har gjort"

Flot foretrukket kildesorterende muld-
toilet til kolonihavehuset. Stor succes
ved test i 10 kolonihaveforeninger. Hent
brochure og se film på www.backlund.dk
Følg os på www.facebook.com/Backlunddk

ÅBENT HUS

Man. 09.04 kl. 17-19
Ons. 18.04 kl. 16-18
Tors. 26.04 kl. 16-18
Tors. 03.05 kl. 16-18
Man. 07.05 kl. 17-19

Separatts topmodeller
Villa 9000/9010
- 85.000 solgte

Kampagnepris
kun kr. 5.595,-

BACKLUND ApS

Holmebjerg 21 · 2950 Vedbæk
Tlf. 6093 1453 · Mobil: 6093 1453
E-post: backlund@backlund.dk
www.backlund.dk

– gode tilbud
til haven

e-muld

- også
i bigbags

**Muld
Spagnum
Barkflis
Træflis
Topdressing
Grus
Granitskærver**

Levering med lastbil
eller afhent selv
Container udlejning

Beregn selv pris på
www.l-n-g.dk

Lynge Naturgødning

Slangerupvej 16 · 3540 Lynge

48 18 73 50

Åben hverdage kl. 7-16

Lørdag kl. 9-13 fra den 24. marts

STORT UDVALG!

I BRUGTE:

stalddøre med termoruder
terrassedøre
dobbelte terrassedøre
yderdøre
indvendige døre
termovinduer
glaspartier
energitermoruder
nye og brugte
radiatorer

Vi foretager også reparationer,
montering af døre, vinduer, terras-
ser og udestuer. Endvidere udfører
vi havearbejde, træfældning
og flisearbejde m.m.

Herluf Christensen

Herstedøstergade 25
2620 Albertslund

Tlf. 2442 3860
hcggenbyg@mail.dk

Åbent alle dage efter aftale
– også weekend og aften

Birkedalhuset

- Vær din egen arkitekt og byg hvad du drømmer om.
- Vi leverer alle typer hytter og huse som selvbyg, medbyg eller totalentreprise.
- Mere end 650 kvalitetshuse leveret siden 2003.
- Få udarbejdet et gratis og uforpligtende tilbud

www.birkedalhuset.dk · Tlf. 2420 6009

SolarMagic er markedets bedste og billigste luftsolfan-
gersystem, hvilket er dokumenteret i den eneste helt
uvildige test af luftsolfangersystemer i Danmark.

Den bedste gave du kan gi dig selv og dit havehus.

Særligt tilbud kun til kolonihavebladets læsere.

1 stk. SolarMagic model M40wall, som vist på bille-
det Nu til 1.950,- før 2.500,- Spar 550,-

(Passer til et hus på op til 50m2. Leveringsomkostninger 200,-
kan kun bestilles ved tlf. henvendelse på 60231200, da prisen er
forbeholdt kolonihavebladets læsere)

SolarMagic, Kammersgårdsvej 36, 7760 Hurup

Tlf. 6023 1200 - kontakt@solarmagic.dk

www.solarmagic.dk

Skal dit gamle oliefyr udskiftes?

Udskift dit gamle oliefyr til en mere miljørigtig opvarmings-
løsning til dit hjem med Samsungs nye generation af luft/vand
varmepumper og vælg samtidig et af markedets mest driftsikre
og økonomiske varme anlæg.

Kontakt din lokale forhandler og hør nærmere.

Lavt lydniveau

Markedets laveste lydniveau ned
til 45 dB.

Smart Wifi

Overvåg og fjernstyr temperaturen
med en app på mobilen.
(tilkøb)

Høj effekt

Driftssikker varmekilde ned
til -25°C.

Digital Inverter

Giver lavere energiomkostninger.
Energiklasse A++, SCOP 4.5

5 års garanti

Der tilbydes 5 års totalgaranti
Samsungs EHS serie

*Tilbuddet omfatter Samsungs Monoblok 9-16kW i EHS serien. Ekskl. montage og materialer.

*Kontakt os eller find en forhandler her: www.danskklimacenter.dk/privat/find-forhandler

*Kampagnen er gældende til og med 31.05.18.

SAMSUNG EHS FORÅRSKAMPAGNE

fra kr. inkl. moms **39.995**

Kolonihavehuse & Bjælkehytter

Model Gotland 16

15,2 m², 40 mm kraftige bjælker.
Komplet byggesæt med vinduer og dør.
Før kr. 23.900,-

Nu kun kr. 21.900,- inkl. moms og lev.

Model Hornbæk

24 m² + 9 m² veranda, 70 mm kraftige bjælker.
Komplet byggesæt med vinduer og dør.
Før 74.400,-

Nu kun kr. 72.500,- inkl. moms og lev.

DESIGN DIT EGET KOLONIHAVEHUS

- eller vælg mellem en af vores mange standard modeller.

Design dit eget drømmehus fra kun 1.600,- kr. pr. m² eller vælg imellem mere end 100 færdige råruse og hytter på vores hjemmeside www.nynorm.dk. Vi tilbyder også rådgivning og hjælp til byggeplaner.

Danmarks
største
kolonihave-
huse

Model Copenhagen FÆRDIGMONTERET

Har du en drøm om en ny bjælkehytte, men ikke ønsker at montere selv, så kan vi tilbyde færdig montering.

I prisen vil være inkluderet montering af hytte på byggeherrens fundament, isoleringssæt til væg og tag inkl. isoleringsmateriale, shingles tagpap og malede vinduer m.m.

Kun kr. 299.800,- i 70mm
RING og hør nærmere.

Vidste du at
5.800
Danske boligejere har
handlet bjælkehytter hos
Nynorm de seneste
år

Alle er umalet byggesæt med termoglas eller 1 lag glas, ekskl. montage sæt, tagbeklædning, fundament og isolering.

nynorm
SIDEN 1975

KONTOR & UDSTILING: BYTOFTEN 10 - 5550 LANGESKOV - TLF. 70 23 15 51 - MAIL: NYNORM@NYNORM.DK
UDSTILLING: HÅNDVÆRKERVEJ 82, 4000 ROSKILDE (åbent alle dage, dog kun bemandet torsdag 9.30 - 14.30)

WWW.NYNORM.DK

GANLØSE

Fritidsbyg ApS

Kolonihavehuse & sommerhuse

Besøg vore prøvehuse
i Ganløse

På adressen:
Måløvvej 99 - Ganløse

Vi giver også gerne tilbud
ud fra egne tegninger

Råhus opstillet:	Indv. materialer til færdiggørelse:	Råhus indv. materialer og montering:
12,0 m ²	kr. 56,000	kr. 12,200
20,0 m ²	kr. 81,400	kr. 17,890
28,0 m ²	kr. 105,000	kr. 38,400
31,5 m ²	kr. 119,580	kr. 39,400
36,0 m ²	kr. 126,200	kr. 42,600
40,0 m ²	kr. 133,800	kr. 46,200
40,5 m ²	kr. 133,800	kr. 43,500
45,0 m ²	kr. 147,200	kr. 48,900
57,0 m ²	kr. 180,900	kr. 57,500
6,0 m ² skur	kr. 21,400	
9,9 m ²	kr. 27,400	

Mellem kl. 17-18

Tlf. 4818-3753

Biltelefon 4020-3753

Korskær 4, Ganløse, 3660 Stenløse

www.ganlosefritidsbyg.dk

Alle priser er incl. 25% moms.
Alle modeller kan laves med loft til kip. hems.
Nøglefærdige huse, indhent tilbund.
Vinduer og døre med termoglas lavenergi
Tag: Gitterspær 15°. B6 etemit. sort
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Væg: 2x4" tømmer. Vindpap.
1x5 profilbrædder, plastfolie.
Gulv: 2x5" tømmer. 100 mm mineraluld
Vindpap. 22mm spånplade.

Der er flere gode grunde til at vælge et hus fra
GANLØSE FritidsByg:

- NYHED! Punktfundament er med i prisen
- Gulvstrøer er overfladeben, 5x5" 2x5"
- Indskud er trykimprægneret
- Stolpekonstruktion 4x4" 2x4"
- Udvendig beklædning: 1x5" profilbrædder, trykimprægneret
- Alle vinduer er oplukkelige, DVK-mærket
- 100 mm isolering i HELE huset, mere efter ønske
- Vinduer og døre kan flyttes efter deres ønske - vi bygger gerne efter Deres tegning
- Indvendig beklædning: 3/4x4" profilbrædder, indv. kvinta og plastfolie indv. glatte døre
- Gulvbrædder eller klikgulv til merpris af 195.00 m²
- 44 års erfaring med kolonihavehuse og sommerhuse.
- NYHED! Vinduer og døre med termoglas/fabriksmalet
- Merpris for ekstra isolering i sommerhuse

NYHED: Nu også Sibirisk lærk mod merpris

Vi kommer ikke på Fyn og i Jylland

G. N.

Lidt skjult i et hjørne af Ordrup Kirkegård i Gentofte ligger en lille perle af en have, som en af Danmarks mest betydende havearkitekter, G.N.Brandt, anlagde til sig selv i 1915. Den har altså mere end 100 år bag sig, men den kan stadig give inspiration til moderne generationer. I dag passes den af Brandts Haves Venner med formand Hans Ove Petersen, tidligere landskabsarkitekt i Lyngby-Taarbæk, i spidsen.

Næste nummer af Havebladet

Næste udgave af
Havebladet udkommer
i begyndelsen
af juni.

KOLONIHAVEFORBUNDETS HJEMMESIDE

På Kolonihaveforbundets hjemmeside, **www.kolonihaveforbundet.dk**,
finder du mange oplysninger om kolonihavelivet.
Du har også mulighed for at se Havebladet som PDF-fil på DialogNet.

FORKERT NAVN OG ADRESSE PÅ HAVEBLADET?

Husk at alle rettelser vedr.
medlemsnavn og adresse
skal ske til din egen have-
forenings bestyrelse.

SEND ET PAR ORD

Har jeres forening jubilæum?
Har et af jeres medlemmer jubilæum?
Er der noget, I gerne vil fortælle andre
kolonister om? Så send et par ord
enten pr. post eller mail til

Kolonihaveforbundet
Smedeholm 13 C, 2. th.
2730 Herlev
info@kolonihave.dk

500-600 anslag i alt er fint.